

บทที่ 2

ภูมิหลังความสัมพันธ์ลาว-จีน นับตั้งแต่ค.ศ. 1893-1991

ในการศึกษาถึงการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐหนึ่งที่ทำต่ออีกรัฐหนึ่งนั้น จำเป็นที่เราต้องทราบถึงภูมิหลังความสัมพันธ์ของรัฐทั้งสองด้วย เพราะจะช่วยให้เราเข้าใจถึงความสม่ำเสมอหรือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างรัฐทั้งสองรัฐนั้น ดังนั้น เพื่อเป็นการปูพื้นก่อนจะได้ศึกษาถึงการดำเนินนโยบายต่างประเทศของลาวต่อจีน ในช่วง ค.ศ. 1992-2008 ในบทที่ 2 นี้จะได้กล่าวถึงภูมิหลังความสัมพันธ์ระหว่างลาว-จีนนับตั้งแต่ช่วง ค.ศ. 1893 ถึง ค.ศ. 1991 โดยจะแบ่งความสัมพันธ์ออกเป็น 3 ช่วงดังต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์ลาว-จีน ในช่วงสมัยที่ลาวเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศส (ค.ศ. 1893-1954)
2. ความสัมพันธ์ลาว-จีน ในช่วงสมัยเป็นราชอาณาจักรลาว (ค.ศ. 1954-1975)
3. ความสัมพันธ์ลาว-จีน ในช่วงเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ค.ศ. 1975-1991)

ความสัมพันธ์ลาว-จีน ในสมัยที่ลาวเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศส (ค.ศ. 1893-1954)

ดินแดนลาวในอดีตได้มีอาณาจักรต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย ตั้งแต่ละอาณาจักรก็จะมีเจ้าผู้ปกครองนครเป็นผู้ปกครองที่ไม่ขึ้นต่อกันจนกระทั่งในศตวรรษที่ 14 คือ เมื่อ ค.ศ. 1353 เจ้าฟ้าร่มแห่งนครเชียงทอง อาณาจักรล้านช้างได้รวบรวมอาณาจักรต่าง ๆ ของลาวเข้าเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกันภายใต้อาณาจักรล้านช้าง โดยมีเมืองเชียงทอง (หลวงพระบาง) เป็นราชธานี¹ ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการก่อเกิดประเทศลาวนับจากนั้นมา ต่อมาใน ค.ศ. 1550 สมเด็จพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ได้ขึ้นเป็นกษัตริย์ปกครองอาณาจักรล้านช้าง ในสมัยพระองค์เป็นรัชสมัยที่อาณาจักรล้านช้างมีความเข้มแข็งและเจริญรุ่งเรืองที่สุดสมัยหนึ่ง และมีสัมพันธ์ไมตรีที่ดีกับกรุงศรีอยุธยา ซึ่งตรงกับรัชสมัยของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ จนได้ร่วมกันสร้างพระธาตุ

---

¹ มหาสิลา วีระวงส์, ประวัติศาสตร์ลาวแต่โบราณถึงปี ค.ศ. 1946 (เวียงจันทน์: โรงพิมพ์มณฑลอุดร, 2001), น. 39-50.

ศรีสองรัก ขึ้นที่เมืองด่านซ้ายใน ค.ศ. 1560 อันถือเป็นสัญลักษณ์แห่งความรักใคร่กลมเกลียวกันระหว่าง 2 อาณาจักร และให้เป็นหลักเขตแดนแห่งประเทศทั้งสอง นอกจากนั้น ในปีเดียวกัน สมเด็จพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ทรงพิจารณาเห็นว่านครเชียงใหม่ (หลวงพระบาง) เป็นที่คับแคบไม่กว้างขวางยากต่อการขยายเมืองให้มีความเจริญเติบโตกว่าที่เป็นอยู่ และอีกประการหนึ่งก็อยู่ในเส้นทางเดินทัพของพม่าจึงได้ย้ายราชธานีของอาณาจักรล้านช้าง จากนครเชียงใหม่มายังนครเวียงจันทน์ และขนานนามว่า “พระนครจันทบุรีศรีศัคนาคณะหุดุดมราชธานี” ส่วนนครเชียงใหม่ให้เรียกว่า “นครหลวงพระบาง”²

อาณาจักรล้านช้างอันมีนครเวียงจันทน์ เป็นศูนย์กลางอำนาจการปกครองได้มีความเจริญรุ่งเรืองมาจนถึง ค.ศ. 1690 ก็เริ่มเสื่อมถอยอำนาจลงอันเนื่องมาจากความอ่อนแอของกษัตริย์ผู้ปกครองอาณาจักรล้านช้าง จนเป็นเหตุให้เมืองต่าง ๆ เริ่มแข็งข้อไม่ยอมขึ้นต่อเวียงจันทน์ มีการแย่งชิงอำนาจภายในและระหว่างเจ้าผู้ปกครองนครเมืองต่างๆ และเกิดมีกบฏขึ้นหลายครั้ง โดยเฉพาะในสมัยของพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราชเป็นกษัตริย์ครองนครเวียงจันทน์ ในปลายยุคของพระองค์นครเวียงจันทน์เกิดความวุ่นวายอันเนื่องมาจากการแย่งชิงอำนาจของเชื้อพระวงศ์เอง อำนาจกษัตริย์เกิดความอ่อนแอ ต่อมาใน ค.ศ. 1698 ประเทศลาวที่กว้างใหญ่ไพศาล และเป็นปึกแผ่นมาถึง 342 ปี ภายใต้การนำของอาณาจักรล้านช้าง ก็ได้ถูกแบ่งแยกออกเป็น 3 อาณาจักร คือ อาณาจักรล้านช้างหลวงพระบาง (ลาวตอนเหนือ) อาณาจักรล้านช้างเวียงจันทน์ (ลาวตอนกลาง) และอาณาจักรนครจำปาสัก (ลาวตอนใต้)³ ต่อมาใน ค.ศ. 1779 อาณาจักรล้านช้างทั้ง 3 อาณาจักร ก็ได้ตกมาอยู่ภายใต้อธิปไตยของสยามในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชแห่งกรุงธนบุรี⁴ และต่อมาจนถึงสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ใน ค.ศ. 1893 จึงได้เสียดินแดนลาวฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงทั้งหมดให้แก่กั๊กล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศส⁵

² เรื่องเดียวกัน, น. 68-73.

³ สุนทร โพธิ์สาน, ประวัติศาสตร์ลาว (ศึกดำบรรพ์-ปัจจุบัน) (เวียงจันทน์: โรงพิมพ์แห่งรัฐ, 2000), น. 194-296.

⁴ เรื่องเดียวกัน, น. 305-308.

⁵ Hugh Toye, Laos: Buffer State or Battleground (London: Hazell Watson and Viney LTD, 1968), p. 43.

ในกรณีที่ฝรั่งเศสเข้ายึดลาวนั้นเข้ามาทางหลวงพระบางเป็นครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 1886 โดยอุบายขอทำสัญญากับสยามตั้งกงสุลขึ้นที่นครหลวงพระบาง และได้ส่ง ม. ปาวี เข้ามาเป็นกงสุลในปีนั้นเอง ต่อมาพวกจีนฮ่อได้คุมกำลังเข้ามาปล้นในเขตแคว้นสิบสองจุไทที่อยู่ภายใต้อธิปไตยของสยาม สยามจึงส่งกองทัพขึ้นไปปราบ ฮ่อสู้ไม่ได้จึงล่าถอยไป แต่พอรุ่งปีใหม่ ค.ศ. 1887 พวกฮ่อก็คุมกำลังเข้ามาปล้นสะตมแคว้นสิบสองจุไทอีก และบุกรุกเข้าไปถึงเขตนครหลวงพระบาง และกองทัพสยามก็ต้องยกกำลังขึ้นไปปราบปรามอีก ในกรณีที่พวกฮ่อยกกำลังเข้าไปถึงนครหลวงพระบางครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนอย่างลับ ๆ จาก ม. ปาวี กงสุลฝรั่งเศสประจำนครหลวงพระบาง เพื่อสร้างสถานการณ์ให้เห็นว่าคนฝรั่งเศสและคนในบังคับฝรั่งเศสที่อยู่ในนครหลวงพระบางไม่ได้รับความปลอดภัย หรืออยู่ในฐานที่เสี่ยงอันตราย⁶

ดังนั้น แม้อังกฤษสยามจะได้ปราบปรามพวกฮ่อจนล่าถอยไปแล้วก็ตาม แต่ ม. ปาวี ได้อ้างความปลอดภัยของคนฝรั่งเศส และคนภายใต้บังคับของฝรั่งเศสจากการปล้นสะตมของพวกฮ่อ จึงได้ส่งทหารฝรั่งเศสเข้ายึดครองแคว้นสิบสองจุไท สยามได้พยายามเจรจาขอให้ฝรั่งเศสถอนทหารออกไปจากแคว้นสิบสองจุไท แต่ฝรั่งเศสโดย ม. ปาวี ไม่ยอมถอน และใช้อำนาจยึดครองเอาแคว้นสิบสองจุไทเข้าอยู่ในอำนาจของตนเมื่อ ค.ศ. 1888⁷ และต่อมาถึง ค.ศ. 1891 ฝรั่งเศสได้ใช้การทูตเรือปืนแบบโจรสลัดยกกำลังทางเรือมาปิดปากน้ำเจ้าพระยา บีบบังคับให้สยามยกดินแดนทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงทั้งหมดให้ และสยามก็ต้องจำยอม หลังจากที่ยิงต่อสู้กับเรือปืนฝรั่งเศสในเหตุการณ์ที่เรียกว่า “ร.ศ. 112”⁸

สนธิสัญญาฉบับเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 1893 ระหว่างฝรั่งเศสและสยาม⁹ ได้ทำให้ลาวพ้นจากอำนาจการปกครองของสยามแล้วไปอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส ซึ่งทำให้ดินแดนของลาวต้องถูกตัดแบ่งเป็นสองส่วนโดยฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส ส่วนฝั่ง

⁶ Geoffrey C. Gunn, *Political Struggles in Laos (1930-1954)* (Bangkok: Duang Kamol, 1988), pp.27-28.

⁷ Hugh Toye, *Laos: Buffer State or Battleground*, pp. 34-36.

⁸ คูรายระเอียดเพิ่มเติมใน ศรี ชุมแสง, *เมื่อฝรั่งเศสยึดจันทบุรี* (พระนคร: โรงพิมพ์เกษมบรรณกิจ,, ไม่ระบุปีพิมพ์), น. 99-118.

⁹ Peter and Sannda Simms, *The Kingdoms of Laos: Six Hundred Years of History* (Britain: Biddles Ltd, 1999), p. 210.

ชาวแม่น้ำโขงอยู่ภายใต้การปกครองของสยาม โดยถือเอาแม่น้ำโขงเป็นเขตแดนระหว่างลาวกับสยาม¹⁰

ภายหลังที่ลาวได้ตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสแล้ว ฝรั่งเศสก็ได้ริบให้มีการเจรจาและลงนามสนธิสัญญากับจีนเกี่ยวกับการปักปันเขตแดนลาว-จีน เพราะฝรั่งเศสเข้าใจว่าจีนต้องการที่จะยึดเอาเอเชียให้ขึ้นกับจีน ดังนั้นเพื่อตัดภัยอันตรายจากการรุกรานที่มาจากภาคเหนือ ฝรั่งเศสจึงถือโอกาสที่จีนแสดงความรู้บุญคุณต่อฝรั่งเศส ภายหลังที่ฝรั่งเศสได้มีส่วนร่วมในการทำให้สงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นยุติลงตามสัญญาชิโมโนซากิ ด้วยเหตุนี้ ฝรั่งเศสจึงได้ลงนามสนธิสัญญากับจีน เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน ค.ศ. 1895¹¹ ตามสนธิสัญญาดังกล่าว ฝรั่งเศสได้ตั้งกงสุล ตั้งบริษัทการค้า โดยเฉพาะบริษัทสำรวจบ่อแร่ ฝรั่งเศสมีสิทธิเคลื่อนไหวด้านธุรกิจทุกด้านที่เชียงไต้เทียนสิน กวางตุ้ง กวางฉี หยุนหนาน ทั้งลงทุนและรับผิดชอบสร้างทางรถไฟในแขวงหยุนหนานด้วย พร้อมกันนั้นฝรั่งเศสก็ตกลงปักหลักเส้นเขตแดนลาว-จีนตามเขตเมืองสิง เมืองอุเหนือ ในจำนวนนี้ ฝรั่งเศสได้ยกเอาดินแดนลาวในเขตสิบสองปันนาลือให้จีน¹² เพื่อตัดต้นเหตุการพิพาทกับอังกฤษ ครั้งใหม่ และอาจยกให้เป็นปัญหาพิพาทระหว่างจีนกับอังกฤษ ซึ่งจะเป็นผลดีให้แก่ฝรั่งเศส

สัญญาระหว่างฝรั่งเศสกับจีนเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน ค.ศ. 1895 ได้ตกลงเอาทางอ้อมเป็นเขตแดน ทำให้ประเทศลาวเสียเขตสิบสองปันนาให้แก่จีนจนถึงทุกวันนี้ ในนั้นมีเมืองใหญ่คือ เชียงรุ่ง เชียงราบ เมืองยอง เชียงตุง ฯลฯ¹³

เมื่อมาถึงปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 ในวันที่ 9 มีนาคม ค.ศ. 1945 ภายหลังที่ฝรั่งเศสพ่ายแพ้ต่อกองทัพนาซีของเยอรมัน กำลังทหารญี่ปุ่นได้ยึดอำนาจการบริหารของฝรั่งเศสในอินโดจีน เจ้าฟ้ามงกุฎ สว่างวัฒนา ได้เรียกร้องให้ประชาชนลาวลุกฮือขึ้นต่อต้านทหารญี่ปุ่นแต่ล้มเหลว กองทัพญี่ปุ่นบังคับให้เจ้าสว่างวัฒนาประกาศตัดความสัมพันธ์ทั้งหมดกับฝรั่งเศส และ

¹⁰ สุเนตร โพธิสาน, ประวัติศาสตร์ลาว (ศึกดำบรรพ์-ปัจจุบัน), น. 507.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, น. 513.

¹² เป็นดินแดนลาวที่อยู่ในเป้าหมายการแย่งชิงของอังกฤษ อังกฤษอยากได้แผ่นดินที่ติดต่อกองพม่าไปหยุนหนาน ดังนั้น พวกเขาจึงต้องการสิบสองปันนาลือ มาอยู่ภายใต้การปกครองของตน เพื่อมีความสะดวกในการสัมพันธ์ด้านการค้า และด้านอื่น ๆ กับจีน และจำกัดเส้นทางของฝรั่งเศส ที่มีจุดประสงค์ติดต่อกับจีนเช่นเดียวกัน อังกฤษได้แสดงเจตนาอยากได้สิบสองปันนาลืออย่างเห็นได้ชัดครั้งหนึ่งแล้ว หวังตัดแบ่งเอาภาคเหนือของลาวไป

¹³ สุเนตร โพธิสาน, ประวัติศาสตร์ลาว (ศึกดำบรรพ์-ปัจจุบัน), น. 514.

ให้ลาวเป็นเอกราชเมื่อวันที่ 8 เมษายน ค.ศ.1945 ครั้งเมื่อญี่ปุ่นพ่ายแพ้ต่อกลุ่มสัมพันธมิตร ฝรั่งเศสก็กลับเข้ามาปกครองลาวอีกครั้ง จนถึงวันที่ 21 กรกฎาคม 1954 ลาวก็ได้รับเอกราชจาก ฝรั่งเศสตามสนธิสัญญาเจนีวา¹⁴

ความสัมพันธ์ลาว-จีนในระยะที่ลาวเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสนั้น กล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ในช่วงระยะเวลานี้มีทั้งความขัดแย้งและความร่วมมือ กล่าวคือ ในระยะตั้งแต่ ค.ศ. 1893-1949 นั้นจีนไม่ได้ให้การสนับสนุนขบวนการกอบกู้เอกราชของลาวเลย แต่ในทางตรงข้ามจีน ก็ให้ความร่วมมือและสนับสนุนช่วยเหลือแก่ฝรั่งเศส การที่จีนไม่ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ลาวอาจ เนื่องจากในช่วงระยะเวลานี้จีนยังอยู่ภายใต้การนำของเจียงไคเช็ค และยังไม่ได้เปลี่ยนแปลง การปกครองมาเป็นประเทศสังคมนิยม และจีนเองคงเกรงใจฝรั่งเศส ในกรณีที่ฝรั่งเศสได้ทำให้ สงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นยุติลง¹⁵ ถึงแม้ว่าลาวจะไม่ได้รับการช่วยเหลือจากจีนโดยตรง แต่ลาวก็ ได้รับความช่วยเหลือจากชนกลุ่มน้อยทางตอนใต้ของจีนโดยเฉพาะในมณฑลหยุนหนานและจีน คอมมิวนิสต์¹⁶ แต่หลังจากที่จีนได้เปลี่ยนแปลงการปกครองใน ค.ศ. 1949 แล้วจีนก็ได้ให้การ สนับสนุนขบวนการกอบกู้เอกราชของลาว จนในที่สุดลาวก็สามารถได้รับเอกราชจากฝรั่งเศสใน ค.ศ. 1954 ซึ่งจีนถือว่ามีส่วนผลักดันอย่างมากในสนธิสัญญาเจนีวา¹⁷

ต่อมาถึงปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 ในวันที่ 9 มีนาคม ค.ศ. 1945 ภายหลังจากที่ฝรั่งเศส พ่ายแพ้ต่อกองทัพนาซีของเยอรมัน กำลังทหารญี่ปุ่นได้ยึดอำนาจการบริหารของฝรั่งเศสใน อินโดจีนทั้งหมด แต่ภายหลังจากที่ญี่ปุ่นพ่ายแพ้ต่อกองกำลังฝ่ายสัมพันธมิตรแล้ว ฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่ง นำโดยอังกฤษและทหารจีนเจียงไคเช็คได้เข้ามาในอินโดจีนเพื่อมาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น¹⁸ ในช่วง ระยะเวลาตัวเองความสัมพันธ์ลาว-จีนได้เสื่อมโทรมลงอย่างมาก กล่าวคือ ทหารจีนเจียงไคเช็ค ที่ รับผิดชอบในการเข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในลาวตามข้อตกลงปอตสดัม (Potsdam Conference) ในเดือนกรกฎาคม 1945 ของฝ่ายสัมพันธมิตรที่ตกลงกันเรื่องการปลดอาวุธทหาร

¹⁴ สุรัชย์ ศิริไกร, การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองลาว (กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2548), น. 2.

¹⁵ สุเนตร โพธิสาน, ประวัติศาสตร์ลาว (ดีกด้าบรพพ์-ปัจจุบัน), น. 513.

¹⁶ Geoffrey C. Gunn, Political Struggles in Laos (1930-1954), p.190.

¹⁷ Ibid, pp. 274-277.

¹⁸ Martin Thomas, "Free France, the British Government and the Future of French Indo-China, 1940-1945." Journal of Southeast Asian Studies. Vol. 28 No. 1-2 (1997), pp.158-159.

ญี่ปุ่นในเอเชียอาคเนย์ โดยเฉพาะในอินโดจีน¹⁹ ตามข้อตกลงนั้นอินโดจีนจะต้องถูกแบ่งที่เส้นขนานที่ 16 เพื่อสะดวกในการปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น โดยให้ทหารจีนรับผิดชอบเหนือเส้นขนานที่ 16 ส่วนใต้เส้นขนานที่ 16 ให้อยู่ในความรับผิดชอบของอังกฤษ ตามข้อตกลงนี้ฮานอยของประเทศเวียดนามอยู่เหนือเส้นขนานที่ 16 จึงอยู่ในความรับผิดชอบของทหารจีน ส่วนเซ่งอนอยู่ใต้เส้นขนานที่ 16 อยู่ในความรับผิดชอบของทหารอังกฤษ ในทำนองเดียวกัน เวียงจันทน์ สะหวันนะเขต ท่าแขก ของประเทศลาวอยู่เหนือเส้นขนานที่ 16 จึงตกอยู่ในความรับผิดชอบของทหารจีนเจียงไคเช็ค ดังนั้น ทหารจีนเจียงไคเช็คจึงเข้ามาในลาวตามข้อตกลงนี้ แต่การเข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นกับเป็นการซ้ำเติมอินโดจีนโดยเฉพาะลาวมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ ทหารจีนเจียงไคเช็ค และอังกฤษที่รับผิดชอบในการปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นแล้วมอบอำนาจให้เจ้าของประเทศปกครองกันเองไม่ได้ปฏิบัติตามข้อตกลงโดยตรงไปตรงมา แต่กลับเป็นการช่วยฝรั่งเศสให้กลับเข้ามายึดครองอินโดจีนอีกครั้ง โดยในระยะแรกรัฐบาลจีนเจียงไคเช็คก็ปฏิบัติการขัดขวางไม่ให้ฝรั่งเศสกลับคืนเข้ามาในอินโดจีนอีกครั้ง แต่ด้วยเจตจำนงที่อยากยึดเอกราชเหนืออินโดจีน รัฐบาลจีนเจียงไคเช็คจึงได้ร่วมมือกับฝรั่งเศสในการปราบปรามขบวนการกอบกู้เอกราชของประชาชนอินโดจีน²⁰ ในความเป็นจริงแล้วจีนเองก็ต้องการที่จะเข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาคนี้

ดังนั้น จากการร่วมมือสนับสนุนของทหารอังกฤษ และจีนเจียงไคเช็คที่เข้าไปปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น จึงช่วยให้ฝรั่งเศสยกกำลังเข้ายึดเซ่งอนขับไล่รัฐบาลชั่วคราวเมื่อวันที่ 23 กันยายน 1945 ได้สำเร็จแล้วจัดตั้งรัฐบาลหุ่นขึ้นใหม่ รวมทั้งขับไล่รัฐบาลลาวอิสระของพญาคำม่าว วิไล ที่เวียงจันทน์ในเวลาต่อมาด้วย ทหารจีนเจียงไคเช็คที่เข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในเมืองลาว ในคราวนั้นมีประมาณ 100,000 คน ได้หลังไหลเข้ามาทางภาคเหนือของลาว และยึดเอาแขวงพงสาลี และเมืองสิง โดยประกาศว่าแขวงเหล่านี้ต้องขึ้นกับจีนโดยตรง และนับแต่นี้ไปต้องปฏิบัติตามคำสั่งของจีน กองทัพจีนได้เคลื่อนพลล่องมาทางน้ำถึงบ้านทราย เมืองหลวงพระบาง เวียงจันทน์ ปากซัน ท่าแขก สะหวันนะเขต ในต้น ค.ศ. 1946²¹ การกระทำของทหารจีนเจียงไคเช็คในครั้งนี้จึงเป็นปฏิปักษ์กับคนลาวและคนเวียดนาม ทำให้เหมือนคนลาวและคนเวียดนามเป็นคนของประเทศคู่สงคราม โดยเฉพาะที่สะหวันนะเขต ทหารจีนเจียงไคเช็คยึดเอายานพาหนะ และอาวุธยุทโธปกรณ์ที่

¹⁹ Geoffrey C. Gunn, *Political Struggles in Laos (1930-1954)*, p.131.

²⁰ สุเนตร โพธิสถาน, *ประวัติศาสตร์ลาว (ศึกดำบรรพ์-ปัจจุบัน)*, น. 693-696.

²¹ เรื่องเดียวกัน, น. 697-707.

พวกลาวกู่ชาติยึดมาจากญี่ปุ่น โดยอ้างว่าอาวุธยุทธภัณฑ์และยานพาหนะของญี่ปุ่นจะต้องเป็นกรรมสิทธิ์ของจีนเพราะจีนชนะสงคราม²² แต่แท้ที่จริงการกระทำของทหารจีนเจียงไคเช็คมีความมุ่งหมายทางยุทธศาสตร์คือ เพื่อบั่นทอนกำลังของลาวกู่ชาติในการช่วยเหลือฝรั่งเศส

นอกจากนี้ ทหารจีนเจียงไคเช็คและฝรั่งเศสยังได้วางแผนเพื่อยึดครองลาว โดยฝรั่งเศสขอให้จีนมอบสิทธิในการปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นอยู่ภาคเหนืออินโดจีนให้แก่กองทัพฝรั่งเศส เพื่อว่าจะสามารถนำเอากองทัพเข้ามาและยึดครองเอาภาคนี้โดยชอบด้วยกฎหมาย โดยไม่ต้องสู้รบกับกองกำลังรักชาติลาวและเวียดนาม จีนในระยะเวลาที่เกิดสงครามกลางเมืองอย่างรุนแรง เจียงไคเช็คจำเป็นต้องถอนกองทัพของตนกลับคืนเพื่อต่อสู้กับกำลังปฏิวัติจีน ดังนั้น เจียงไคเช็คจึงได้ตกลงทำสัญญากับฝรั่งเศสในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 1946 โดยอนุญาตให้ฝรั่งเศสนำเอาทหารเข้ามาเปลี่ยนแทนทหารจีนที่อยู่ภาคเหนืออินโดจีน ในสัญญาครั้งนี้ ฝรั่งเศสยอมส่งดินแดนคืนให้แก่จีนที่ฝรั่งเศสเคยยึดครองไว้ เช่น เชียงไฮ้ เทียนสิน หังโจวและกวางตุ้ง และให้จีนใช้เส้นทางรถไฟในหยุนหนาน และภาคส่วนหนึ่งในเขตเมืองท่าไฮฟองในเวียดนามและจะเปิดเขตการค้าเสรีในเวียดนามให้จีนอีกด้วย²³

ในที่สุดนักล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศสก็เข้ายึดนครเวียงจันทน์ได้ในวันที่ 25 เมษายน 1946 หลังจากที่ได้รับการต่อต้านอย่างเหนียวแน่นจากกองกำลังรักชาติลาว และกองกำลังกู่ชาติเวียดนาม²⁴ ฝรั่งเศสได้กลับมาปกครองลาวเป็นเวลา 8 ปี พอถึง ค.ศ. 1954 ฝรั่งเศสก็ต้องยอมคืนเอกราชให้ลาวตามข้อตกลงเจนีวา

ภายหลังที่ฝรั่งเศสได้ยึดอำนาจการปกครองลาวได้อีกครั้ง พระเจ้าศรีสว่างวัฒนาได้ทำสัญญายอมอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส ฝรั่งเศสได้แต่งตั้งเจ้า บุญอุ้ม ณ จำปาสัก ซึ่งเป็นเจ้าฝ่ายใต้ของลาวมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เป็นเหตุให้รัฐบาลของพระยาคำม้าวจึงกลายเป็นรัฐบาลพลัดถิ่นได้หนีไปจัดตั้งกองทัพลาวอิสระทำการต่อสู้กับฝรั่งเศส โดยมีเจ้าสุพานวงเป็นผู้บัญชาการกองทัพ กองกำลังของรัฐบาลลาวอิสระโดยการสนับสนุนจากชาวเวียดนามในลาว นอกจากนี้ กองกำลังของรัฐบาลลาวอิสระยังได้รับความช่วยเหลือจากจีนคอมมิวนิสต์ที่อาศัยอยู่

²² Geoffrey C. Gunn, *Political Struggles in Laos (1930-1954)*, pp.131-132.

²³ Ibid, p.148.

²⁴ สุวิทย์ วีระศาสตร์, *ประวัติศาสตร์ลาว 1779-1975*. (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2541), น. 297.

ในไทย ซึ่งจีนคอมมิวนิสต์เหล่านี้ได้ถูกจีนคณะชาติขับไล่ออกจากจีน โดยท่านสุพานวงได้ติดต่อกับชาวจีนเหล่านี้ในต้นค.ศ. 1947²⁵

กองทัพของลาวอิสระได้ทำการต่อสู้กับกองทัพฝรั่งเศสเพื่อป้องกันเมืองท่าแขกอันเป็นฐานที่มั่นใหญ่ของกองกำลังลาวอิสระ แต่ไม่สามารถต้านทานกองทัพฝรั่งเศสได้ ทำให้เจ้าสุพานวง เจ้าเพชรราช และเจ้าสุวรรณพูมา ซึ่งเป็นผู้นำลาวอิสระได้หลบหนีเข้ามาลี้ภัยในประเทศไทย ในขณะที่นั้นไทยมีปรีดี พนมยงค์ เป็นนายกรัฐมนตรี ทหารฝรั่งเศสได้ชัยชนะเด็ดขาด และตกลงให้ลาวปกครองตนเองในเครือสหพันธรัฐฝรั่งเศส โดยประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับวันที่ 11 พฤษภาคม 1947 ส่วนรัฐบาลลาวอิสระและกองกำลังที่เหลือได้หลบหนีเข้าไทย และได้จัดตั้งรัฐบาลลาวพลัดถิ่นขึ้นในประเทศไทย แต่ไม่สามารถแสวงหาการรับรองจากนานาชาติได้ ยกเว้นแต่ประเทศไทย²⁶ นายกรัฐมนตรีปรีดี พนมยงค์ ได้ให้การสนับสนุนการต่อสู้เพื่อเอกราชของรัฐบาลลาวอิสระ รวมทั้งขบวนการกอบกู้เอกราชของกัมพูชาและเวียดนาม ที่ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 กันยายน 1947 โดยเรียกว่าขบวนการกู้ชาติ นอกจากนี้ปรีดี พนมยงค์ ยังได้จัดตั้ง “สมาคมสหชาติแห่งเอเชียอาคเนย์” (South East Asia League - SEAL) ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจาก ลาว กัมพูชา เวียดนาม และไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการป้องกันประเทศ²⁷ แต่ภายหลังที่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ทำรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลของปรีดี พนมยงค์ ในเดือน พฤศจิกายน 1947 จอมพล ป. พิบูลสงคราม ขึ้นดำรงตำแหน่ง ได้ประกาศนโยบายการต่อต้านการแพร่ขยายของคอมมิวนิสต์ในอินโดจีนอย่างชัดเจน สร้างพันธมิตรกับสหรัฐฯ ฝรั่งเศส และอังกฤษ หรือกลุ่มประเทศตะวันตก พร้อมกับได้กล่าวหาขบวนการกู้ชาติอินโดจีนว่าเป็นพรรคคอมมิวนิสต์ และห้ามเคลื่อนไหวทางการเมืองในประเทศไทยอีกต่อไป²⁸

ส่วนรัฐบาลลาวภายใต้อาณานิคมของฝรั่งเศสที่มีเจ้าบุญคุ้ม ณ จำปาสัก เป็นนายกรัฐมนตรีนั้น พระเจ้าศรีสว่าง วัฒนา ได้ทรงประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวรใน ค.ศ. 1948

²⁵ Geoffrey C. Gunn, *Political Struggles in Laos (1930-1954)*, p. 190.

²⁶ สุรัชย์ ศิริไกร, *การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองลาว*, น. 5.

²⁷ ปรีดี พนมยงค์, *ชีวิตผันผวนของข้าพเจ้า และ 21 ปี ที่ลี้ภัยในสาธารณรัฐราชูญจีน* แปลโดย จำนง ภคาวรุดมิ และ พรทิพย์ ไตใหญ่ (พระนคร: สำนักพิมพ์เทียนวรรณ, 2529), น. 83-90.

²⁸ เพ็ญศรี ด้ก, *การต่างประเทศกับเอกราช และอธิปไตยของไทย: ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ถึงสิ้นสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม* (กรุงเทพฯ: บริษัทเท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชันจำกัด, 2542), น. 213-215.

ในขณะที่การต่อสู้เรียกร้องเอกราชของกลุ่มขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสในอินโดจีน โดยเฉพาะเวียดนามดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และภายหลังที่ประเทศไทยไม่ให้การสนับสนุนการเรียกร้องเอกราชแล้ว ขบวนการลาวอิสระนำโดยเจ้าสุพานวง ได้หนีไปขอความช่วยเหลือและร่วมกับขบวนการเวียดนามห์ โดยมีท่านโฮจิมินห์ เป็นผู้ให้การสนับสนุนในการเรียกร้องเอกราชต่อไป

ต่อมา ค.ศ. 1949 เจ้าสุพานวงจึงได้ร่วมกันก่อตั้งขบวนการประเทศลาว หรือแนวลาวอิสระขึ้น โดยมีเจ้าสุพานวง เป็นประธาน และท่านไกสอน พมวิหาน ท่านหนุฮัก พุมสะหวัน เป็นแกนนำสำคัญที่ทำการเคลื่อนไหวต่อต้านฝรั่งเศสร่วมกับเวียดนามห์อยู่เดิมแล้ว รวมทั้งบุคคลสำคัญอื่นอีกหลายคนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการศูนย์กลางของแนวลาวอิสระ และแปรสภาพเป็นขบวนการประเทศลาวในเวลาต่อมา พร้อมกันนี้ในวันที่ 20 มกราคม 1949 ท่านไกสอน พมวิหาน ได้ประกาศจัดตั้งกองทัพลาวอิสระซึ่งเรียกว่า “กองลาซวง” (กองทัพราชวงศ์) ขึ้นที่เมืองเชียงค้อ แขวงหัวพันซึ่งถือเป็นจุดกำเนิดของกองทัพประชาชนลาวตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา²⁹ ในช่วงระยะเวลานี้ลาวอิสระได้มีความสัมพันธ์ และการติดต่อที่แน่นแฟ้นกับประชาชนจีนในความขัดแย้งระหว่างฝรั่งเศส และเวียดนาม³⁰

กระบวนการเรียกร้องเอกราชของลาวมีความเข้มแข็งและมีพลังมากขึ้น ประกอบกับทางฝรั่งเศสเองเริ่มอ่อนแอลง เมื่อไม่สามารถเอาชนะพวกเวียดนามห์ในเวียดนามได้จนทำให้กองทัพฝรั่งเศสจำเป็นต้องปรับแผนยุทธศาสตร์การทหารจากการปฏิบัติในเชิงรุกมาเป็นการปฏิบัติการในเชิงรับเพื่อการป้องกันตัว เหตุนี้เองทำให้การต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราชของแนวลาวอิสระหรือขบวนการประเทศลาวได้ผลมากยิ่งขึ้น

ในเดือนกรกฎาคม 1949 ฝรั่งเศสตกลงให้ลาวมีอิสระเพิ่มมากขึ้นแต่ขอควบคุมนโยบายสำคัญ ๆ โดยเฉพาะการทหาร เศรษฐกิจ และการต่างประเทศ และยินยอมให้มีการเลือกตั้งทั่วประเทศตามรัฐธรรมนูญฉบับลาวที่ประกาศใช้ก่อนหน้านั้นแล้ว โดยให้ลาวสังกัดอยู่ในเครือจักรภพของฝรั่งเศส³¹ จากการที่ฝรั่งเศสให้เอกราชแก่ลาวอย่างไม่สมบูรณ์นี้เองจึงเป็นสาเหตุ

²⁹ กรมใหญ่การเมืองกองทัพประชาชนลาว กระทรวงป้องกันประเทศ สปป. ลาว, เอกสารเผยแพร่ กองทัพประชาชนลาวครบรอบ 50 ปี, 1999.

³⁰ Martin Stuart-Fox, A History of Laos (Singapore: SNP Offset, 1997), pp. 74-75.

³¹ Adams S, Nina and McGoy W, Alfred, Laos: War and Revolution. (USA: First Torchbook Library Edition, 1970), pp.115-116.

ที่ทำให้ลาวอิสระแตกออกเป็นสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเห็นว่าควรทำสงครามกับฝรั่งเศสต่อไปเพื่อเรียกร้องเอกราชอย่างสมบูรณ์ ซึ่งมีเจ้าสุพานวง เป็นหัวหน้าเรียกตนเองว่า “ขบวนการประเทศลาว” ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นรัฐบาลภายใต้เครือจักรภพฝรั่งเศส อันมีเจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาสัก และเจ้าสุวรรณพุมมา เป็นหัวหน้ามีความเห็นว่าควรจะปรองดองกับฝรั่งเศสเพื่อยุติสงครามโดยไม่ยอมฟังคำทัดทานของเจ้าสุพานวง ผู้น้อง และเจ้าเพ็ชราช ผู้พี่ สาเหตุประการหนึ่ง ที่ฝรั่งเศสให้เสรีภาพแก่ลาวมากขึ้นก็หวังจะทำให้ลาวมีความมั่นคงภายใต้เครือจักรภพฝรั่งเศสจะทำให้ฝรั่งเศสสามารถทุ่มเทกำลังทหาร และอาวุธยุทโธปกรณ์ไปปราบปรามกองกำลังเวียดมินท์ของโฮจิมินห์ในเวียดนามได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องพะว้าพะวงกับลาวอีกต่อไป³²

ดังนั้น เจ้าสุพานวงจึงตัดสินใจแยกตัวออกจากรัฐบาลลาวอิสระและหันไปเคลื่อนไหวต่อต้านฝรั่งเศสในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของลาวในช่วงนี้ เจ้าสุพานวงได้ร่วมมือกับท่านหนูฮัก พุมสะหวัน และกองกำลังติดอาวุธลาว-เวียดนามของนายไกสอน พมวิหาน ภายใต้สังกัดของ “พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน” โดยการนำของเวียดนามอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นที่น่าเชื่อถือได้ว่าเจ้าสุพานวงได้รับการชักจูงและสนับสนุนจากโฮจิมินห์ ให้ดำเนินการโดยอิสระในการขับไล่จักรวรรดินิยมต่างชาติออกจากดินแดนลาวตั้งแต่เขามีโอกาสพบปะกับโฮจิมินห์เป็นครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 1945 โดยโฮจิมินห์สัญญาว่าขบวนการเวียดมินท์จะให้การสนับสนุนแก่เขา³³

ในเดือนสิงหาคม 1949 เจ้าสุพานวงได้เดินทางไปพบกับโฮจิมินห์ที่ศูนย์บัญชาการใหญ่ของเวียดมินท์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเวียดมินท์ และตกลงร่วมมือกับโฮจิมินท์อย่างจริงจัง ส่วนผู้นำลาวอิสระคนอื่น ๆ ที่อาศัยในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่ได้ตกลงรับเงื่อนไขของฝรั่งเศสเหมือนเจ้าสุวรรณพุมมา และเดินทางกลับนครเวียงจันทน์ ยกเว้นเจ้าเพ็ชราชที่ตัดสินใจอยู่ในประเทศไทยต่อไป และเล็งเกี่ยวกับการเมืองของลาว รัฐบาลลาวอิสระพลัดถิ่นจึงถูกยุบเลิกไป ในวันที่ 25 ตุลาคม 1949 ภายหลังจากที่เจ้าสุพานวงได้ปรึกษาหารือกับโฮจิมินท์และโวเวียนเกียบแล้ว เจ้าสุพานวงได้จัดการประชุมสมัชชาใหญ่ของ “แนวลาวอิสระต่อต้านฝรั่งเศส” ขึ้นเป็นครั้งแรกในวันที่ 13 สิงหาคม 1950 ที่ประชุมสมัชชาใหญ่ได้มีมติจัดตั้ง “ขบวนการประเทศลาว” ขึ้นเป็นองค์กรนำทางการเมือง และจัดตั้ง “แนวลาวอิสระ” เป็นองค์กรแนวร่วมในการแสวงหา และ

³² Hugh Toye, *Laos: Buffer State or Battleground* (London: Hazell Watson and Viney LTD, 1968), pp.74-79.

³³ สุรัชย์ ศิริไกร, *การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองลาว*, น. 8-10.

จัดตั้งมวลชนแนวร่วมในการสนับสนุนขบวนการประเทศลาวทำการต่อสู้กับฝรั่งเศส นอกจากนี้ที่ประชุมยังได้ประกาศแต่งตั้งรัฐบาลของกลุ่มขบวนการประเทศลาวแทนรัฐบาลอิสระที่ถูกยุบเลิกไป มีที่มั่นสำคัญทางภาคเหนือของลาวในแขวงพงสาลี และแขวงซำเหนือ³⁴

ขบวนการประเทศลาว นอกจากจะได้รับการสนับสนุนจากเวียดนามแล้ว จีนคอมมิวนิสต์ยังสนับสนุนด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ และการฝึกกองกำลังติดอาวุธให้แก่ขบวนการประเทศลาวและเวียดนามซึ่งได้ร่วมกันต่อสู้กับฝรั่งเศสต่อไปอีก เพื่อเอกราชอย่างสมบูรณ์ของอินโดจีน บทบาทของจีนคอมมิวนิสต์ในการเมืองท้องถิ่นทางภาคเหนือของลาวนั้นมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะหลังจากที่จีนคอมมิวนิสต์ได้ประสบผลสำเร็จแห่งสงครามปฏิวัติในวันที่ 1 ตุลาคม 1949 ได้เป็นสิ่งที่กระตุ้นที่สำคัญแก่ขบวนการประเทศลาวมีกำลังใจมาก ถึงแม้ว่าภายหลังชัยชนะของจีนคอมมิวนิสต์ใน ค.ศ. 1949 กองทหารของเจียงไคเช็คในภาคใต้ของยูนหนานจะไม่หมดสิ้นไปก็ตาม แต่ว่าตลอดทั้งปีนี้กองทหารของจีนคอมมิวนิสต์ได้ควบคุมสถานการณ์ได้หมดแล้วรวมทั้งชายแดนจีน-อินโดจีน สิ่งที่สำคัญก็คือจีนคอมมิวนิสต์ได้เข้ามามีอิทธิพลแทนกองทหารของเจียงไคเช็คในภาคเหนือของลาวให้เป็นพันธมิตรกับจีนคอมมิวนิสต์³⁵

ในเดือนมีนาคม 1951 พรรคคอมมิวนิสต์ของสามประเทศอินโดจีนได้ตกลงวางแผนต่อสู้กับฝรั่งเศสร่วมกัน โดยเวียดนามที่มีบทบาทสำคัญในการวางแผนและชี้นำกองกำลังของเวียดนาม และขบวนการประเทศลาวจึงประสบชัยชนะในการต่อสู้กับฝรั่งเศสในภาคเหนือของเวียดนาม และลาว ในต้น ค.ศ. 1953 กำลังผสมของเวียดนามและขบวนการประเทศลาวได้แบ่งกำลังออกเป็นสองสายมุ่งโจมตีหลวงพระบาง และภาคใต้ของลาวจากฐานที่มั่นในภาคเหนือของเวียดนาม จึงเป็นสาเหตุให้ฝรั่งเศสต้องวางแผนป้องกันหลวงพระบาง โดยการสร้างฐานทัพทหารฝรั่งเศสขนาดใหญ่ที่สุดที่เมืองเดียนเบียนฟูระหว่างพรมแดนเวียดนาม-ลาว³⁶ ในขณะเดียวกันสงครามอินโดจีนครั้งที่หนึ่งได้กำลังเปลี่ยนไปจากความขัดแย้งกับฝรั่งเศสมาเป็นการต่อต้านเวียดนามและพันธมิตรภายใต้การสั่งการของสหรัฐฯ ในการปิดล้อมคอมมิวนิสต์ ภายหลังจากที่จีนได้เปลี่ยนแปลงการปกครอง และการระบิดขึ้นของสงครามเกาหลี สหรัฐฯ ได้เพิ่มความช่วยเหลือทาง

³⁴ เรื่องเดียวกัน, น. 11.

³⁵ Geoffrey C. Gunn, *Political Struggles in Laos (1930-1954)*, p.263.

³⁶ สุรชัย ศิริไกร, *การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองลาว*, น. 12.

การทหารมากขึ้นในอินโดจีน เช่นเดียวกับที่จีนก็ได้เพิ่มความช่วยเหลือแก่ทหารเวียดมินห์³⁷ การที่สหรัฐฯ ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ลาวมาก (โดยประมาณแล้วทหารหนึ่งคนจะได้รับเงินจำนวน 1000 เหรียญสหรัฐฯ ต่อปี) ได้ทำให้ชาวต่างชาติเข้ามาทำธุรกิจเพิ่มมากขึ้นในลาวเช่น ไทย จีน อินเดีย และยุโรป ในทศวรรษที่ 1950 มีชาวจีนในลาวมากกว่า 40,000 คน ซึ่งในนั้นมีชาวจีนมากมายที่ได้แต่งงานกับคนลาวหรือทำธุรกิจร่วมกับคนลาว โดยในขณะนั้นมีโรงแรมที่เป็นของชาวจีน 2 แห่ง นอกจากนั้นสถานบันเทิง เช่น โรงภาพยนตร์ยังถูกควบคุมโดยชาวฝรั่งเศส และจีน³⁸

ในวันที่ 22 ตุลาคม 1953 โดยการสนับสนุนของสหรัฐฯ และฝรั่งเศสเห็นว่าไม่มีทางจะรักษาประเทศลาวไว้ในอารักขาได้อีกต่อไป ดังนั้น นายกรัฐมนตรีฝรั่งเศส นาย Joseph Laniel จึงได้ตกลงมอบเอกราชที่สมบูรณ์แก่ลาว³⁹ โดยการลงนามของเจ้ามหาชีวิตศรีสว้างวงศ์ในสนธิสัญญา Treaty of Amity and Association between France and Laos แต่การต่อสู้เพื่อเอกราชของลาวไม่ได้ยุติลงแต่เพียงเท่านั้น เพราะฝ่ายขบวนการประเทศลาวไม่ยอมรับของรัฐบาลลาวของเจ้าสุววรรณพุมมาที่กรุงเวียงจันทน์ และการสู้รบระหว่างฝ่ายขบวนการประเทศลาวกับฝรั่งเศสที่ยังไม่ยุติลง ฝ่ายขบวนการประเทศลาวได้เรียกร้องและมีอำนาจต่อรองทางการเมือง และทางทหารมากขึ้นเมื่อเวียดมินห์มีชัยชนะต่อทหารฝรั่งเศสในอินโดจีน⁴⁰

ในวันที่ 7 พฤษภาคม 1954 ทหารฝรั่งเศสที่เดียนเบียนฟู ซึ่งถูกทหารเวียดมินห์ปิดล้อมอยู่นานหลายเดือนได้ขอยอมแพ้ และมีผลกระทบต่อการประชุมสันติภาพอินโดจีนนานาชาติที่กรุงเจนีวาที่เปิดประชุมมาแล้วเป็นเวลา 11 วันอย่างมาก ฝรั่งเศส และอังกฤษ ได้ตัดสินใจถอนตัวออกจากอินโดจีนโดยยอมรับเงื่อนไขของฝ่ายคอมมิวนิสต์ นอกเหนือจากข้อตกลงหยุดยิงระหว่างทหารฝรั่งเศสกับกองกำลังต่อต้านฝรั่งเศสต่าง ๆ ในเวียดนาม กัมพูชาและลาว แล้ว ผู้แทนเวียดมินห์ ได้เรียกร้องให้ที่ประชุมรับรองสถานภาพทางการเมืองของฝ่ายขบวนการประเทศลาวด้วย ทั้งนี้โดยขบวนการประเทศลาวได้รับสิทธิในการรักษาที่มั่นของตนในแขวงซำเหนือ และแขวงพงสาลี ในระหว่างที่มีการหยุดยิงและระอการจัดให้มีการเลือกตั้งทางการเมืองที่กลุ่มการเมือง

³⁷ Martin Stuart-Fox, *A History of Laos* (Singapore: SNP Offset, 1997), p. 80.

³⁸ Ibid, p. 92.

³⁹ Frank M. Lebar and Adrienne Suddard, *Laos: its people its Society its Culture* (USA: united printing services, 1960), p 145.

⁴⁰ Martin Stuart-Fox, *A History of Laos*, pp. 83-84.

ทุกฝ่ายรวมทั้งฝ่ายขบวนการประเทศลาว มีสิทธิที่จะเข้าร่วมการเลือกตั้งได้อย่างเสรี และเท่าเทียมกันทุกกลุ่มในลาว ข้อตกลงที่สำคัญของที่ประชุม 12 ชาติ ที่กรุงเจนีวา อีกประการหนึ่งได้แก่มติของที่ประชุมที่จะให้ลาว กัมพูชา และเวียดนามมี “นโยบายเป็นกลาง และต่างชาติต้องเคารพอำนาจอธิปไตย เอกราช และบูรณภาพแห่งดินแดนของประเทศทั้งสาม ยอมมอบเอกราชให้แก่ประเทศทั้งสาม ถอนทหารออกจากอินโดจีนภายใน 300 วัน และละเว้นจากการแทรกแซงในกิจการภายในประเทศ หรือใช้ดินแดนของประเทศเหล่านี้เพื่อเป็นฐานสำหรับการรุกรานประเทศอื่น ๆ”⁴¹ จีนได้มีส่วนผลักดันอย่างมากในข้อตกลงกรุงเจนีวา (Geneva Agreement) เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม ค.ศ. 1954 ที่ประกาศให้ลาวเป็นเอกราชจากฝรั่งเศสตามข้อตกลงกรุงเจนีวา โดยเฉพาะรัฐมนตรีต่างประเทศ โจว เอินไหล ได้มีการเจรจากับฝรั่งเศส และอังกฤษเกี่ยวกับความเป็นกลางของลาว⁴²

ความสัมพันธ์ลาว-จีน ในช่วงสมัยราชอาณาจักรลาว (ค.ศ. 1954-1975)

ลาวตกอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสนานถึง 61 ปี (ค.ศ. 1893-1954) การได้มาซึ่งความเป็นเอกราชและอธิปไตยของคนลาวโดยคนลาวนั้น ได้มาด้วยกระบวนการต่อสู้ที่ต้องผ่านการรับลัทธิสังคมนิยมของเพื่อนบ้านที่มีอิทธิพลอย่างเวียดนามและจีน เสริมสร้างความแข็งแกร่งเพื่อต่อต้านลัทธิล่าอาณานิคมของฝรั่งเศส ดังนั้น เราจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ลาว-จีนในช่วงระยะนี้ ทั้งสองฝ่ายมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันซึ่งแสดงออกโดยการที่ทั้งสองได้สร้างสายสัมพันธ์ทางการทูตกันในวันที่ 25 เมษายน ค.ศ. 1961⁴³ ซึ่งในส่วนนี้จะขอก้าวถึงความสัมพันธ์ลาว-จีนนับตั้งแต่ลาวได้รับเอกราชจากฝรั่งเศสใน ค.ศ. 1954 ถึง ค.ศ. 1975

อย่างที่กล่าวมาแล้วว่า ภายหลังจากที่จีนได้รับความสำเร็จในการประสพชัยชนะแห่งสงครามปฏิวัติ ประธานพรรคคอมมิวนิสต์จีน เหมา เจ๋อตง ได้สถาปนาจีนให้เป็นสาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 1949⁴⁴ แล้วนั้น ลาวและจีนได้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

⁴¹ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน “เนื้อใน และความหมายของข้อตกลงกรุงเจนีวา” ในภาคผนวก

⁴² Geoffrey C. Gunn, *Political Struggles in Laos (1930-1954)*, pp.274-277.

⁴³ สีคุน นุนวิไล, *หมากผลการร่วมมือลาว-จีน* (เวียงจันทร์: โรงพิมพ์แห่งรัฐ, 2007), น. 1.

⁴⁴ Donald S. Zagoria, *The Sino-Soviet Conflict 1956-1961* (Princeton: Princeton University Press, 1966), p.10.

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในที่ประชุมเจนีวาทั้งสองครั้งใน ค.ศ. 1954 และ ค.ศ. 1962 เกี่ยวกับปัญหาในลาว ผู้แทนจีนก็ได้ให้การสนับสนุน เกี่ยวกับข้อความประกันความเป็นเอกราชและความเป็นกลางของลาว ซึ่งจีนได้มีส่วนผลักดันอย่างมากที่ทำให้การประชุมทั้งสองครั้งนั้นสามารถบรรลุข้อตกลงได้ สิ่งที่สำคัญก็คือรัฐบาลจีนได้ออกเสียงคัดค้านอย่างหนักแน่น ต่อการที่สหรัฐฯ มีกลอุบายแทรกแซงและรุกรานลาว⁴⁵

ภายหลังการทำข้อตกลงเจนีวา สหรัฐฯ ได้จัดตั้งกลุ่มพันธมิตรทางทหาร คือองค์การสนธิสัญญาป้องกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ – สปอ. (Southeast Asian Treaty Organization - SEATO) ในปลาย ค.ศ. 1954 โดยประกาศให้เวียดนามใต้ ลาว และกัมพูชา เป็นประเทศในอารักขาของสนธิสัญญา และสนับสนุนการจัดตั้งรัฐบาลเสรีนิยมที่ต่อต้านคอมมิวนิสต์ในอินโดจีน⁴⁶ การกระทำดังกล่าวของสหรัฐฯ เป็นการละเมิดต่อเจตจำนงของข้อตกลงกรุงเจนีวา และเป็นการต่อสู้กับฝ่ายคอมมิวนิสต์อย่างเปิดเผย การที่สหรัฐฯ ได้เข้ามามีอิทธิพลในลาวได้ทำให้จีนมีความกังวลมากกว่าสหรัฐฯ จะใช้ดินแดนลาวเพื่อขยายอิทธิพลในภูมิภาคนี้ เนื่องจากว่าจีนไม่ต้องการให้ชาติใดเข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาคนี้ และลึก ๆ แล้วจีนเองก็ต้องการที่จะมีอิทธิพลในภูมิภาคนี้โดยเฉพาะในอินโดจีน

ข้อตกลงกรุงเจนีวา ค.ศ. 1954 ที่ประกาศให้ลาว กัมพูชา และเวียดนามมีเอกราชอย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะในลาวได้มีมติให้มีการเลือกตั้งที่กลุ่มการเมืองทุกฝ่าย รวมทั้งฝ่ายขบวนการประเทศลาวมีสิทธิที่จะเข้าร่วมการเลือกตั้งได้อย่างเสรี ด้วยความเข้มแข็งของขบวนการประเทศลาว และท่าทีที่แข็งกร้าวที่ประกาศไม่ยอมรับรัฐบาลของเจ้าสุววรรณพุมมาที่ได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์จากฝรั่งเศส จึงเป็นเหตุเริ่มต้นที่สำคัญที่ทำให้ลาวแบ่งแยกออกเป็น 2 ฝ่าย คือฝ่ายขบวนการประเทศลาวภายใต้การนำของเจ้าสุพานูวง และท่านไกสอน พมวิหาน ซึ่งมีที่มั่นอันเป็นเขตปลดปล่อยในภาคเหนือของลาว คือ แขวงพงสาลี และซำเหนือ กับฝ่ายของเจ้าสุววรรณพุมมา ผู้เป็นนายกรัฐมนตรี และมีพระเจ้าศรีสว่างวงเป็นองค์พระประมุข การรวมลาวทั้งสองฝ่ายเข้าด้วยกันเป็นเรื่องที่ย่างยากเรื่อยมาจนถึง ค.ศ. 1957 ทั้งสองฝ่ายก็ตกลงร่วมกันได้ด้วยการจัดตั้งรัฐบาลผสม โดยรัฐบาลใหม่มีเจ้าสุววรรณพุมมาเป็นนายกรัฐมนตรี และเจ้าสุพานูวงผู้นำฝ่ายขบวนการประเทศลาวก็เข้าร่วมรัฐบาลด้วย สหรัฐฯ ไม่พอใจเป็นอย่างมากในการที่ฝ่าย

⁴⁵ สีคุน บุนวิไล, หมากผลการร่วมมือลาว-จีน, น. 1.

⁴⁶ Martin Stuart-Fox, A History of Laos, pp. 89-90.

คอมมิวนิสต์เข้าร่วมรัฐบาลด้วย การเข้าแทรกแซงทางการเมืองและการทหารของสหรัฐอเมริกา และไทยในลาวในนามขององค์การสนธิสัญญาป้องกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงได้เกิดขึ้นตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา อันเป็นรากฐานนำไปสู่นโยบายการแทรกแซงทางทหารขนาดใหญ่ของสหรัฐฯ และไทยในเวลาต่อมา⁴⁷

ด้วยนโยบายดังกล่าวของสหรัฐอเมริกาและไทย มาตรการการแทรกแซงทางการเมืองในลาวจึงเกิดขึ้นด้วยการที่สหรัฐฯ วางแผนล้มรัฐบาลของเจ้าสุวรรณหงษ์มาลงสำเร็จ และสหรัฐฯ ได้สนับสนุนให้ ท่านผุย ชนะนิกร ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทนในเดือนสิงหาคม 1958⁴⁸ รัฐบาลของท่านผุย ชนะนิกร ได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศเอนเอียงไปสู่ฝ่ายตะวันตกอย่างชัดเจน โดยได้หันไปสร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับรัฐบาลสหรัฐฯ เวียดนามใต้ และไทย ซึ่งเป็นการขัดต่อหลักความเป็นกลางของลาวตามข้อตกลงเจนีวา และเป็นสาเหตุให้จีนและเวียดนามเหนือไม่พอใจเป็นอย่างมาก นอกจากนั้นรัฐบาลชุดนี้ยังมีนโยบายที่จะกำจัดและปราบปรามขบวนการประเทศลาวด้วยกำลังทหาร โดยมองว่าขบวนการประเทศลาวได้รับการสนับสนุนจากคอมมิวนิสต์ เวียดนามเหนือและจีน ดังนั้น รัฐบาลของท่านผุย ชนะนิกร จึงได้ออกกฎหมายต่อต้านคอมมิวนิสต์ขึ้นทันที และจับตัวเจ้าสุพานวงไปขังไว้ในเดือนพฤษภาคม 1959 ในวันต่อมากองกำลังทหารของฝ่ายขบวนการประเทศลาว กลุ่มดังกล่าวเห็นว่าการต่อสู้ทางการเมืองของเจ้าสุพานวงนั้นไร้ผล ทั้งสมาชิกของขบวนการประเทศลาว ก็ถูกรัฐบาลปราบปรามอย่างหนักทำให้ฝ่ายขบวนการประเทศลาวมองเห็นว่าการต่อสู้ต้องกระทำโดยวิธีการทางทหาร และการต่อสู้ด้วยอาวุธเท่านั้น จึงจะสามารถรอดพ้นจากการถูกปราบปรามและได้รับชัยชนะในที่สุด⁴⁹ ต่อมาในเดือนพฤษภาคม 1960 เมื่อเจ้าสุพานวงและสมาชิกแนวหน้าของฝ่ายขบวนการประเทศลาวที่ถูกจับกุมได้หลบหนีออกจากที่ควบคุมค่ายตำรวจโพนเค็งด้วยการช่วยเหลือของผู้ควบคุมเอง เจ้าสุพานวงและพรรคพวกได้เดินทางรอนแรมด้วยเท้าไปเยี่ยมฐานที่มั่นต่าง ๆ ของฝ่ายขบวนการประเทศลาว

⁴⁷ สุรชัย ศิริไกร, การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองลาว, น. 22-23.

⁴⁸ คณะผู้นำคัมภีร์ทฤษฎี และพฤติกรรมศูนย์กลางพรรค, ประวัติศาสตร์พรรคประชาชนปฏิวัติลาว (นครหลวงเวียงจันทน์: โรงพิมพ์เวียงจันทน์, 1997), น. 105-110.

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, น. 112.

ในแขวงจำหนือและพงสาลี การสู้รบระหว่างรัฐบาลฝ่ายขวาที่ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐฯ และไทย กับฝ่ายขบวนการประเทศลาวได้ทวีความรุนแรงขึ้น⁵⁰

การเมืองของลาวยังคงไร้เสถียรภาพเรื่อยมาจนกระทั่งถึงเดือนสิงหาคม 1960 ร้อยเอก กองแลจึงปฏิวัติสำเร็จ และเรียกร้องให้ลาวดำเนินนโยบายเป็นกลางอย่างแท้จริง และให้ยุติ สงครามกันเองเสียที่ ร้อยเอกกองแลได้ติดต่อให้เจ้าสุวรรณหงุมมากลับมาดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีอีก เจ้าสุวรรณหงุมมาตกลงรับคำเชิญ รัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นใหม่มีนายพลพุมมี หน่อสะหวัน บุคคลที่หน่วยงานสำนักข่าวกรองกลางของสหรัฐฯ (CIA) สนับสนุนเป็น รองนายกรัฐมนตรี นายพลพุมมีเป็นคนทะเยอทะยานต้องการจะเป็นนายกรัฐมนตรี เจ้าสุวรรณหงุมมาไม่ไว้วางใจ จึงหันไปติดต่อร่วมมือกับฝ่ายแนวลาวยุทธชาติ หรือขบวนการประเทศ ลาวนั่นเอง ยิ่งทำให้สหรัฐฯ หวั่นเกรงคอมมิวนิสต์มีอิทธิพลในวงการบริหารลาวมากขึ้น ในที่สุดนายพล พุมมีนำทัพจากสะหวันนะเขตเข้ายึดเวียงจันทน์ได้สำเร็จ และให้เจ้าบุญอุ้ม ฌ จำปาสัก เป็น นายกรัฐมนตรีคนใหม่ ร้อยเอกกองแลจึงนำกำลังไปร่วมกับขบวนการประเทศลาวหรือแนวลาวยุทธ ชาติ เพื่อสู้รบกับรัฐบาลเวียงจันทน์ต่อไป ส่วนเจ้าสุวรรณหงุมมาต้องหนีไปจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่น ที่กรุงพนมเปญ กัมพูชา ผลของการทำรัฐประหารของร้อยเอกกองแล เป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้ การเมืองลาวมีความยุ่งยากมากขึ้นในเวลาต่อมา⁵¹ เนื่องจากกลุ่มการเมืองในลาวได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม หรือ 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายซ้ายของเจ้าสุพานวง ที่มีพื้นที่อิทธิพลในภาคเหนือ ฝ่ายเป็นกลาง ของ เจ้าสุวรรณหงุมมา มีพื้นที่ที่เวียงจันทน์ และฝ่ายขวาของนายพลพุมมี หน่อสะหวัน ซึ่งมีพื้นที่อิทธิพล อยู่ทางภาคใต้ สงครามกลางเมืองกลายเป็นวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศ โดยมีสหรัฐฯ และไทย สนับสนุนฝ่ายขวา ไชเวียต และจีนคอมมิวนิสต์สนับสนุนฝ่ายเป็นกลาง และขบวนการประเทศลาว หรือฝ่ายซ้าย

ในระยะที่ขบวนการกอบกู้เอกราชของลาว ภายใต้การนำของพรรคประชาชนปฏิวัติ ลาว ได้ทำการต่อสู้กับจักรพรรดิผู้รุกรานและศักดินา กลุ่มนายทุน ปฏิกรายภายใน (กลุ่มต่อต้าน คอมมิวนิสต์) พรรค รัฐบาล และประชาชนจีนได้ยืนอยู่เคียงข้างและให้การสนับสนุน ช่วยเหลือแก่ การปฏิวัติลาว ทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ ทั้งในเวทีสากล โดยเฉพาะในเดือนสิงหาคม 1956 กองทัพของขบวนการประเทศลาวภายใต้การนำของท่านไกสอน พมวิหาน ได้รับความ

⁵⁰ Hugh Toye, *Laos: Buffer State or Battleground*, pp.135-136.

⁵¹ สุรชัย ศิริไกร, *การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองลาว*, น. 57-60.

ช่วยเหลือด้านอาวุธและอุปกรณ์ (weapons and equipment) จากจีน และเวียดนาม รวมทั้งการฝึกอบรมแก่พนักงาน นายทหาร และเจ้าหน้าที่พรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งจะถูกส่งตัวไปอบรมที่เวียดนาม⁵²

ถึงแม้ว่าจีนจะให้ความช่วยเหลือแก่ขบวนการกอบกู้เอกราชของลาว แต่จีนก็มีความสัมพันธ์กับรัฐบาลของเจ้าสุววรรณพุมมา โดยในเดือนสิงหาคม 1956 เจ้าสุววรรณพุมมาได้เดินทางเยือนปักกิ่ง ซึ่งจุดประสงค์ของการเยือนครั้งนี้ก็คือรัฐบาลของเจ้าสุววรรณพุมมาต้องการที่จะมีความสัมพันธ์ทางการทูตและขอความช่วยเหลือจากจีน การเยือนครั้งนี้ได้รับการต้อนรับค่อนข้างดีจากจีน ถึงแม้ว่าจะไม่ได้รับความช่วยเหลือแต่เจ้าสุววรรณพุมมาก็ยืนยันว่าลาวจะต่อต้านการแทรกแซงทางทหารจากสหรัฐอเมริกา และปฏิเสธที่จะให้กองกำลังทหารของสหรัฐฯ มาตั้งฐานทัพในแผ่นดินลาว⁵³

สิ่งที่สำคัญก็คือการเดินทางเยือนจีนของท่านโกสอน พมวิหาร เลขาธิการใหญ่พรรคประชาชนลาวในวันที่ 15-29 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1959 เพื่อแจ้งสถานการณ์การปฏิวัติในลาว และปรึกษาหารือในการช่วยเหลือของจีนให้แก่การปฏิวัติ จากนั้นก็ได้มีผู้นำคนอื่น ๆ เดินทางไปเยือนจีนหลายครั้ง และในเดือนเมษายน ค.ศ. 1961 รัฐบาลผสมนำโดยสมเด็จพระเจ้าสุววรรณพุมมา และสมเด็จพระเจ้าสุพานวงค์ ก็ได้เดินทางไปเยือนจีน โดยการเยือนครั้งนี้ทั้งสองฝ่ายได้เพิ่มความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกัน โดยได้ลงนามในแถลงการณ์ร่วมว่าด้วย การสร้างสายสัมพันธ์ทางการทูตในวันที่ 25 เมษายน ค.ศ. 1961⁵⁴

ความสัมพันธ์ลาว-จีน ได้ทวีความใกล้ชิดกันมากขึ้นโดยในวันที่ 7 ตุลาคม 1961 จีนได้ตั้งกงสุลที่แขวงพงสาตี จากนั้นในวันที่ 5 พฤศจิกายน 1961 จีนยังได้ตั้งสำนักงานผู้แทนทางเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่แขวงอุดมไซและฝ่ายลาวก็ได้ตั้งสำนักงานกงสุลใหญ่ประจำคุณหมิง⁵⁵ สิ่งที่สำคัญก็คือในเดือนกันยายน ค.ศ. 1965 ท่านโกสอน พมวิหาร เลขาธิการใหญ่พรรคประชาชน

⁵² Martin Stuart-Fox, *A History of Laos*, p. 93.

⁵³ Ibid, pp. 94-95.

⁵⁴ สีคูน บุญวิไล, *หมากผลการร่วมมือลาว-จีน*, น. 1.

⁵⁵ Adams S, Nina and McGoy W, Alfred, *Laos: War and Revolution*. USA: First Torchbook Library Edition, 1970), p 177.

ลาว ได้นำพาคณะผู้แทนไปเยือนจีน เป็นเวลานานถึง 50 วัน เพื่อเจรจาปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยน
บทเรียน และทำงานร่วมกันเกี่ยวกับการช่วยเหลือของจีนให้แก่การปฏิวัติลาว⁵⁶

ในทศวรรษที่ 1960 จีนได้ให้ความช่วยเหลือแก่ลาวในการสร้างถนนเชื่อมทางใต้ของ
ชายแดนจีนกับภาคเหนือของลาว การช่วยเหลือในครั้งนี้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลลาว
และรัฐบาลจีนที่ลงนามในเดือนมกราคม 1962 โดยมีวิศวกรและทหารจีนเข้ามาในลาวคราวนั้น
ประมาณ 10,000 คน⁵⁷

ความสัมพันธ์ลาว-จีน เริ่มมีความชัดเจนมากขึ้นทั้งในระดับพรรคต่อพรรคและรัฐต่อรัฐ
เมื่อลาวเกิดการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองครั้งใหม่ และได้สถาปนาเป็นประเทศ
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ. 1975 เนื่องจากว่าก่อนหน้านี้
ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศจะเป็นความสัมพันธ์ในระดับพรรคต่อพรรค โดยที่พรรค
คอมมิวนิสต์จีนจะมีความสำคัญอย่างมาก ร่วมกับสหภาพโซเวียตในการให้ความช่วยเหลือแก่
พรรคประชาชนปฏิวัติลาวเพื่อต่อสู้ปลดปล่อยตนเองจากการปกครองของฝรั่งเศส และต่อสู้กับ
รัฐบาลฝ่ายขวาที่ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐฯ แต่ในขณะเดียวกัน รัฐบาลจีนก็ได้มีความสัมพันธ์
ทางการทูตอย่างเป็นทางการกับรัฐบาลลาวฝ่ายขวาด้วย นับตั้งแต่วันที่ 25 เมษายน ค.ศ. 1961⁵⁸
เป็นต้นมา

เมื่อลาวได้สถาปนาเป็นประเทศ “สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” เมื่อวันที่ 2
ธันวาคม ค.ศ. 1975 แล้ว บรรยากาศทั่วไปในลาว จีน และในภูมิภาคอินโดจีน เต็มไปด้วยความ
อึดหิมเกี่ยวกับชัยชนะของฝ่ายคอมมิวนิสต์⁵⁹ ส่วนจีนเองก็อยู่ในช่วงปฏิวัติวัฒนธรรมและ
ปลดปล่อยจากการคุกคามของ “จักรวรรดินิยมอเมริกา” ส่วนลาวก็มีผู้นำชุดใหม่มาโดยเจ้าสุพานวง
และท่านไกสอน พมวิหาน ก็ได้รับเชิญให้ไปเยือนจีนในเดือนมีนาคม 1976 และในเดือนมิถุนายน
1977 เพื่อขอขอบคุณที่พรรค รัฐบาล และประชาชนจีนได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนที่สำคัญในการ
ช่วยเหลือการปฏิวัติให้สำเร็จผล⁶⁰ การเยือนครั้งนี้ได้รับการต้อนรับอย่างดีจากท่านประธาน

⁵⁶ สีจวิน บุนวิไล, หมากผลการร่วมมือลาว-จีน, น. 2.

⁵⁷ Martin Stuart-Fox, A History of Laos, p. 142.

⁵⁸ สุเนตร โพธิสาน, ประวัติศาสตร์ลาว (ศึกคำบรพ-ปัจจุบัน), น. 1173.

⁵⁹ สุเนตร โพธิสาน, ประวัติศาสตร์ลาว (ศึกคำบรพ-ปัจจุบัน), น. 1003.

⁶⁰ สีจวิน บุนวิไล, หมากผลการร่วมมือลาว-จีน, น. 2.

เหมา เจ๋อตง และโจว เอินไหล ผู้นำจีนได้ให้คำมั่นสัญญาว่าจะช่วยเหลือลาวต่อจากที่เคยให้แก่รัฐบาลลาวในอดีต ความสัมพันธ์ลาว-จีนในระยะนี้อยู่ในสภาวะความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และลาวก็ได้รับการช่วยเหลือจากจีนอย่างต่อเนื่อง เพื่อบูรณะประเทศหลังสงครามในลาวและอินโดจีนสิ้นสุดลง โดยในเดือนมิถุนายน 1975 ผู้แทนด้านเศรษฐกิจจากลาวได้เดินทางไปเยือนจีน โดยจีนตกลงที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ลาวเป็นข้าวจำนวน 4,000 ตัน และขายให้อีก 6,000 ตัน ในราคามิตรภาพ⁶¹ และขายจักรยานจำนวน 10,000 คัน และรถแทรกเตอร์ (tractors) อีก 500 คัน พร้อมทั้งส่งผู้เชี่ยวชาญมาสำรวจในการสร้างถนนจากเมืองหลวงพระบางไปยังเมืองน้ำบัก⁶²

ในช่วงระยะเวลาก่อนที่ลาวจะสถาปนาเป็นประเทศ สปป.ลาว ในค.ศ. 1975 จีนได้เข้ามาลงทุนในลาวทางด้านอาหาร การโลหะ และการผลิตเคมีภัณฑ์ นอกจากนั้นยังมีชาวจีนเข้ามาค้าขายในลาวจำนวนมาก ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าอุปโภคบริโภค⁶³ แต่หลังจากการสถาปนาเป็นประเทศ สปป.ลาว แล้ว ปรากฏว่ามีประชาชนลาวจำนวนมากได้หลบหนีออกนอกประเทศ ไม่เพียงแต่ชาวลาวเท่านั้นแต่ยังมีชาวต่างประเทศ เช่น ชาวจีนประมาณ 20,000 คน และชาวเวียดนามประมาณ 15,000 คน แต่ถึงแม้ว่าจะมีชาวจีนหลบหนีออกจากลาวเป็นจำนวนมาก แต่ก็ยังมีนักธุรกิจชาวจีนจำนวนหนึ่งยินดีที่จะร่วมมือและให้ความช่วยเหลือแก่ สปป.ลาว ต่อไป⁶⁴

ความสัมพันธ์ลาว-จีน ในช่วงเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ค.ศ. 1975-1991)

ความสัมพันธ์ลาวและจีนในช่วงระยะเวลาที่ลาวได้เปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ 2 ธันวาคม 1975 นั้น ทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยเฉพาะลาวได้พยายามดำเนินนโยบายเพื่อรักษาความเป็นกลางในความขัดแย้งระหว่างจีนกับไซเวียดนาม ทั้งนี้โดยมีผู้แทนทางการ

⁶¹ Laos: Asia 1977 Year Book, p. 216.

⁶² เตียน ถีระวิทย์, นโยบายต่างประเทศของจีน (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, มิถุนายน, 2541), น. 374.

⁶³ Martin Stuart-Fox, *A History of Laos*, p. 156.

⁶⁴ Ibid, p. 172.

พูดอยู่ในประเทศทั้งสองจำนวนเท่า ๆ กัน รวมทั้งระดับการติดต่อด้วย⁶⁵ โดยในเดือนมิถุนายน 1976 ท่านไกสอน พมวิหาน ได้เดินทางไปเยือนจีนได้พบกับท่าน ประธาน ฮว่า กั๋ว เฟิง (Chairman Hua Kuo Feng) และรองนายกรัฐมนตรี หลี่ เซียน เนียน (Li Hsien Nien) และได้มีการลงนามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและวิชาการโดยจีนจะให้เงินกู้โดยไม่คิดดอกเบี้ยแก่ลาว⁶⁶ และจีนยังได้ส่งคนมาช่วยพัฒนาทางภาคเหนือและจังหวัดทางตะวันตกของลาวซึ่งอยู่ห่างไกลจากเมืองหลวงมาก โดยได้ช่วยสร้างถนนทั้งหมดยาวประมาณ 850 กิโลเมตร คิดเป็นเงินประมาณ 85 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยเฉพาะถนนจากเมืองหลวงพระบางไปยังเมืองน้ำบัก ระยะทาง 110 กิโลเมตร และส่งคนเข้ามาอยู่ในลาวถึง 15,000 คน ใน ค.ศ. 1976⁶⁷ ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าดินแดนทางภาคเหนือของลาวเริ่มจากทุ่งไหหินไปถึงพงสาดีและหยุนนานนี้เป็นส่วนที่เชื่อมชายแดนจีนทางตอนใต้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จีนเป็นกังวลอย่างยิ่งในการป้องกันตนเอง จีนมีความวิตกกังวลต่อการพัฒนาทางทหารในบริเวณที่ติดต่อกับจีน จีนเองก็ได้ประโยชน์จากการขยายถนนทางตอนใต้ประเทศของตนเข้าไปในลาว อย่างไรก็ตาม จีนได้ให้ความช่วยเหลือลาวในด้านอื่น ๆ ด้วย

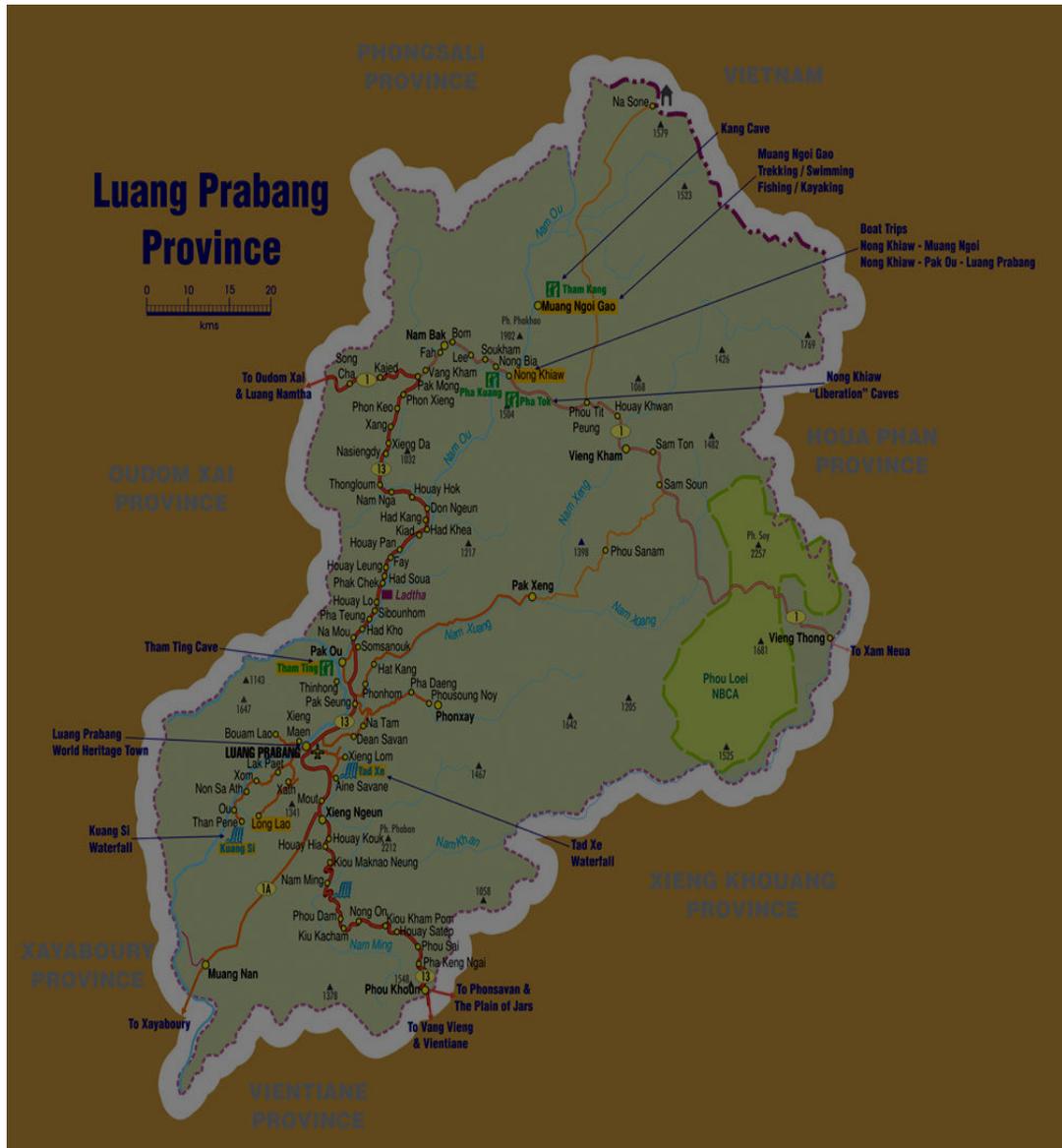
⁶⁵ MacAlister Brown and Joseph J. Zasloff, "Laos in 1975: People Democratic Revolutionary Style", *Asian Survey* Vol.XVI (February, 1976), p.199.

⁶⁶ การเยือนจีนของผู้นำลาวครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นครั้งแรกที่ผู้นำระดับสูงของลาวได้เดินทางไปเยือนจีน ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองในลาว และนับเป็นการเดินทางออกนอกประเทศเป็นครั้งที่สามของนายไกสอน ต่อจากการเดินทางไปเยือนเวียดนามและไปร่วมประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์สหภาพโซเวียต ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการที่ลาวพยายามรักษาดุลยแห่งอำนาจระหว่างจีนกับโซเวียตและเวียดนาม

⁶⁷ *Laos: Asia 1979 Year Book*, pp. 228-231.

ภาพที่ 2.2
ความช่วยเหลือของจีนในการสร้างถนนในภาคเหนือของลาว
(ที่แขวงหลวงพระบาง)

ในช่วง ค.ศ. 1976 ความขัดแย้งระหว่างจีน-เวียดนามในช่วงนี้ไม่เด่นชัดนัก แต่ก็มีนักสังเกตการณ์บางคน (Western Observers in Vientiane) กล่าวไว้ว่า⁶⁸ ลาวเริ่มเอนเอียงไปทางเวียดนามมากกว่าจีนแล้ว และในปีถัดมาปรากฏว่าลาวและเวียดนามได้เป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยทั้งสองประเทศได้ทำสนธิสัญญาสันติภาพและความร่วมมือกันเป็นเวลา 25 ปี ใน ค.ศ. 1977⁶⁹ นอกจากนี้ ลาวและเวียดนามยังได้ลงนามในความตกลงเกี่ยวกับการยกเว้นไม่ต้องได้รับวีซ่าเข้าประเทศสำหรับเจ้าหน้าที่ทางการทูต เจ้าหน้าที่ทหาร และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ของเวียดนามในลาว และเวียดนามตกลงที่จะอนุญาตให้ลาวใช้ท่าเรือเมืองดานังเป็นที่ขนถ่ายสินค้า โดยไม่ต้องเสียภาษีสำหรับสินค้าที่จะส่งไปลาว ซึ่งรัฐมนตรีกลาโหมของลาวเองก็เรียกว่า “ทางเข้า-ทางออกของลาว” แทนกรุงเทพฯ

ดังนั้น เราจะเห็นได้ว่าการที่ลาวต้องกระทำการในลักษณะดังกล่าวนี้ เนื่องจากลาวไม่มีทางเลือกใดที่ดีกว่านี้ ลาวจำเป็นต้องพึ่งเวียดนามและโซเวียตในทุก ๆ ด้าน การมีกำลังทหารเวียดนามในลาวดูเหมือนจะเป็นเครื่องตัดสินว่าลาวจะไปทางใด อย่างไรก็ตาม จีนก็ได้พยายามที่จะรักษาความสัมพันธ์ระหว่างตนกับลาวไว้ตลอดมา จีนได้เสนอให้สร้างถนนเชื่อมเหนือ-ใต้ ตะวันออก-ตะวันตกและสร้างโรงเรียนอุตสาหกรรมในภาคใต้ แต่ปรากฏว่าลาวได้ล้มข้อเสนอดังกล่าวและขอให้จีนดำเนินการตามข้อตกลงเดิม ในเดือนสิงหาคม 1976 ลาวก็ได้ขอให้จีนยุติการมีผู้แทนทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมในเมืองฮูมไซ⁷⁰ โดยอ้างว่าไม่มีประเทศอื่นใดได้รับการยินยอมให้มีผู้แทนทางกงสุลนอกเวียงจันทน์ ทั้งนี้ลาวเองก็ได้มีกงสุลในปักกิ่ง อย่างไรก็ตาม จีนก็ยังคงเพิกเฉยต่อคำร้องขอของลาวดังกล่าว⁷¹ ความตึงเครียดระหว่างลาว-จีนได้เปิดเผยต่อสาธารณชนมากขึ้น เมื่อท่านไกสอนได้โจมตีจีนว่าเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการก่อการร้ายในลาว⁷² ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าเมื่อลาวมีความสัมพันธ์กับโซเวียตและเวียดนามอย่างเป็นทางการแล้ว ลาวจึงได้

⁶⁸ Laos: Asia 1978 Year Book, p. 233.

⁶⁹ Martin Stuart Fox, “Laos: The Vietnamese connection,” Southeast Asian Affairs 1980 (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 1980), p.191.

⁷⁰ Ibid, p.195.

⁷¹ Laos, Asia Yearbook 1978, p.228.

⁷² Joseph J. Zasloff and MacAlister Brown, Laos: Coping with Confinement. Southeast Asian Affairs 1982. (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 1982), p. 213.

สร้างข้อกล่าวหาแก่จีน ซึ่งการกระทำของลาวนั้นทางฝ่ายจีนได้กล่าวเสมอว่าลาวมิได้มีเจตนาธรรมณ์ เช่นนั้น แต่เวียดนามและโซเวียตต่างหากที่พยายามทำให้ความสัมพันธ์ลาว-จีนเสื่อมทรามลง⁷³

ต่อมาในวันที่ 25 ธันวาคม 1978 กองทหารเวียดนามกว่า 100,000 คน ได้บุกรุกเข้าไปในกัมพูชาเพื่อโค่นล้มระบอบพอลพต และสามารถยึดกัมพูชาได้ในวันที่ 7 มกราคม 1979 และจัดตั้งรัฐบาลหุ่น เสง สัมรินขึ้น⁷⁴ ลาวซึ่งพยายามวางตัวเป็นกลางได้พยายามไกลเกลี่ยความขัดแย้งระหว่างเวียดนามกับกัมพูชามาตั้งแต่เดือนธันวาคม 1977 โดยการเดินทางเยือนกัมพูชาอย่างเป็นทางการของเจ้าสุพานวงค์ แต่ความพยายามที่จะให้ทั้งสองประเทศกลับมาปรับความสัมพันธ์กันใหม่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ⁷⁵ ดังนั้น เมื่อเวียดนามบุกรุกกัมพูชาใน ค.ศ 1978 ลาวซึ่งไม่มีทางเลือกและมีข้อผูกพันกับเวียดนามในสนธิสัญญาสันติภาพและความร่วมมือ 25 ปี ที่ได้ลงนามใน ค.ศ. 1977 จึงได้เข้าข้างเวียดนามในกรณีความขัดแย้งระหว่างเวียดนามกับกัมพูชา ลาวได้แสดงท่าทีอย่างเปิดเผยในความร่วมมือกับเวียดนาม โดยรัฐบาลลาวได้ทำการรับรองรัฐบาลเฮง สัมริน อย่างเป็นทางการ พร้อมทั้งได้แต่งตั้งให้เอกอัครราชทูตใหม่ให้ไปดำรงตำแหน่งทันที ซึ่งสิ่งนี้นับเป็นการทำลายสัมพันธ์ภาพระหว่างลาว-จีนเป็นอย่างมาก และในเดือนมีนาคม 1979 เจ้าสุพานวงค์ก็ได้บินไปกัมพูชาทำความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือทางวัฒนธรรม วิชาการ และเศรษฐกิจกับรัฐบาลใหม่เฮง สัมริน และในโอกาสนี้ยังได้เน้นถึงความประสงค์ร่วมกันที่จะต่อสู้เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการเผชิญกับภัยคุกคามจากจีน⁷⁶ ซึ่งทำให้สามประเทศอินโดจีนเชื่อมโยงอย่างเป็นทางการโดยมีจีนเป็นศัตรูร่วมแทนฝรั่งเศสและสหรัฐฯ ท่าทีของลาวต่อจีนเริ่มแข็งกระด้างขึ้นมาตามลำดับและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองก็ถึงจุดชะงักงันเมื่อลาวได้ออกแถลงการณ์ประณามจีนว่าเป็นผู้ก่อสงครามเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 1979 และทำการรุกรานเวียดนามโดยตรง ต่อมาในเดือนมีนาคม ลาวก็ได้ขอให้จีนระงับการสร้างเส้นทางในภาคเหนือของลาวและยุติการดำเนินงานตามโครงการให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ รวมทั้งจัดส่ง

⁷³ Martin Stuart Fox, "Laos: The Vietnamese connection," pp.198-199.

⁷⁴ John Tully, *A short history of Cambodia: from empire to survival*. (Singapore: South wind production, 2005), pp. 191-193

⁷⁵ Martin Stuart Fox, "Laos: The Vietnamese connection," p.193.

⁷⁶ MacAlister Brown, "Laos 1979: Caught in Vietnam's Wake," *Asian Survey* 20: 2 (February 1980), pp. 103-111

วิศวกรผู้เชี่ยวชาญและคนงานกลับไปด้วย ลาวได้กล่าวหาจีนว่าส่งกำลังทหารมาชุมนุมอยู่ตามชายแดนที่ติดกับลาวทางภาคเหนือ ยุ้งและช่วยเหลือพวกปฏิวัติการที่จะโค่นล้มรัฐบาลลาว⁷⁷

อนึ่ง การเรียกร้องของลาวนั้นปรากฏว่าฝ่ายจีนได้ปฏิบัติตามโดยไม่ขัดขืน จีนได้ถอนวิศวกรและคนงานสร้างถนนทางตอนเหนือกลับไปจนหมด ท่านไกสอนได้กล่าวในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีกล่าวหาว่าจีนเป็น “International Reactionaries” ซึ่งกำลังแสวงหาหนทางที่จะทำให้ประเทศลาวอ่อนแอและกลืนประเทศลาวในที่สุด... ปรากฏว่าบรรดานายทหารในระบอบการปกครองเก่าซึ่งเคยเข้าค่ายอบรมมาครั้งหนึ่งแล้ว และถูกสงสัยว่าจะฝักใฝ่จีนและต่อต้านเวียดนาม ได้ถูกส่งไปสัมมนาจำนวนมาก⁷⁸ และต่อมาในเดือนมิถุนายน 1979 ลาวก็ขอให้จีนลดพนักงานสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียงจันทน์เหลือเพียง 12 คน ทั้งที่ก่อนหน้านี้มีมากถึง 30 คน⁷⁹ ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้ได้เคยกระทำต่อสหรัฐฯ ภายหลังจากที่เปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่ เป็นที่น่าสังเกตว่า ยิ่งจีนและเวียดนามมีข้อบาดหมางกันมากเท่าใด เวียดนามก็ยิ่งเพิ่มอิทธิพลในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของลาวมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้นำของลาวก็แตกออกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งได้พยายามรักษามิตรภาพกับจีนไว้ให้ดีที่สุด แต่อีกฝ่ายเห็นว่าอย่างไรก็ตามความสัมพันธ์กับจีนก็ต้องเสื่อมโทรมลงอยู่ดี สิ่งที่จะต้องรีบดำเนินการก็คือหาทางป้องกันล่วงหน้าถึงผลร้ายที่อาจเกิดขึ้นทางตอนเหนือของลาวซึ่งเป็นเขตอิทธิพลของจีน แต่ผลก็ลงเอยโดยผู้นำส่วนใหญ่เลือกเอาข้อหลัง⁸⁰

ความจริงการที่ลาวเป็นอริกับจีนนั้น เป็นการผลักดันจากเวียดนามที่ต้องการรุกรานกัมพูชา โดยต้องการตัดทอนอิทธิพลของจีนในลาวก่อนเป็นการเตรียมไว้หากจีนจะแก้แค้น ทั้งที่รัฐบาลลาวตอนนั้นนับว่ามีความสัมพันธ์ที่ราบรื่นสนิทใจกว่ารัฐบาลก่อน ๆ ที่มีมา อนึ่ง แม้จะถูกไซเวียดและเวียดนามกดดัน ลาวก็ยังกลัวจีนอยู่นั่นเอง เพราะหลังจากที่มีการประชุมฉุกเฉินในคณะรัฐมนตรีและสภาประชาชนเพื่อขอให้จีนถอนตัวออกจากตอนเหนือของลาว ก็มีถ้อยแถลงให้

⁷⁷ เอกสารราชการลาว, กองประชุมใหญ่ครั้งที่ 2 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว, พฤศจิกายน , 19, 1979, น. 16.

⁷⁸ Laos, *Far Eastern Economic Review: Asia Yearbook 1980*, p.220.

⁷⁹ Joseph J. Zasloff and MacAlister Brown. Laos: Coping with Confinement. *Southeast Asian Affairs 1982*. (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 1982), p. 223

⁸⁰ Martin Stuart Fox, “Laos: The Vietnamese connection,” p.195.

จีนทราบที่ตนทำลงไปนั้นก็เพราะข้อกล่าวหาของเวียดนามเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของกองกำลังจีนใกล้เขตแดนลาวทั้งยังส่งจารกรรมเข้ามาในดินแดนของลาวด้วย ท่านคำผาย บุบผา รักษาการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้มีหนังสือถึงรัฐมนตรีต่างประเทศจีน หวงหัว เมื่อวันที่ 7 มีนาคม ค.ศ. 1979 ขอให้พักความช่วยเหลือในการสร้างถนนชั่วคราวเพื่อรักษามิตรภาพให้ยั่งยืนต่อไป แต่แล้วในวันรุ่งขึ้น คณะกรรมการการเมืองศูนย์กลางพรรค (politburo) ซึ่งเป็นพวกที่ยึดมั่นในเวียดนามและโซเวียต ได้ผลักดันรัฐบาลลาวประกาศว่าจะดำเนินการตามที่ได้ตกลงกันไว้ภายใต้สนธิสัญญามิตรภาพลาว-เวียดนาม⁸¹ โดยไม่หวั่นเกรงจีน การตัดสินใจของลาวครั้งนี้ไม่เป็นที่ประจักษ์ชัดว่าพรรคคอมมิวนิสต์ลาวและรัฐบาลเห็นด้วยหรือไม่ แต่การตัดสินใจของลาวครั้งนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงจุดยืนของลาวครั้งสำคัญทีเดียว

ลาวยังมีความไม่ไว้วางใจจีนมากยิ่งขึ้นเนื่องจากมีข่าวว่า จีนได้จัดตั้งพรรค Lao Socialist Party ขึ้นทางตอนใต้ของจีน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปลดปล่อยลาวออกจากเวียดนาม และปรากฏว่าพวกม้าวและเฝ้าที่อยู่ทางภาคเหนือของลาวได้ติดต่อกับจีนมากกว่าเวียดนาม นอกจากนี้การที่ผู้อพยพชาวลาวจากไทยได้ไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในจีนประมาณ 10,000 คน⁸² ยิ่งทำให้ลาวมีความหวาดระแวงจีนเพิ่มขึ้นว่าจะทำการฝึกอบรมชาวลาวเหล่านี้แล้วส่งเข้าไปปฏิบัติการในลาว เรื่องดังกล่าวนี้ดูเหมือนว่าลาวมีความหวาดระแวงมาก เจ้าหน้าที่ระดับสูงของลาวเคยเจรจากับเจ้าหน้าที่ระดับสูงของไทยในทำนองขอร้องให้จีนรับผู้ลี้ภัยชาวลาวที่เข้ามาในประเทศไทยไปเนื่องจากเกรงว่าจะฝึกอบรมเพื่อกลับไปก่อความไม่สงบในลาว แหล่งข่าวจากลาวได้ยืนยันเรื่องจีนให้ความช่วยเหลือขบวนการต่อต้านรัฐบาลลาวจริง ทั้งยังเป็นการช่วยเหลือกันระหว่างสามฝ่ายด้วยกัน คือ ฝ่ายเขมรแดง กลุ่มต่อต้านรัฐบาลของลาวและเวียดนาม โดยการยอมรับจากจีน⁸³ สิ่งนี้ทางการลาวมักอ้างเสมอในการกล่าวโจมตีจีนคือ... การที่จีนได้ระดมกำลังทหารเป็นจำนวนมากตามชายแดนลาว-จีนเพื่อข่มขู่ลาว และหวังแยกลาวออกจากเวียดนาม กัมพูชา สหภาพโซเวียต และประเทศสังคมนิยมอื่น ๆ ขณะเดียวกันจีนได้เลี้ยงดูพวกต่อต้านเพื่อกับเข้ามาปล้นสะดมและกระทำการร้ายตามชายแดนลาว-จีน โดยจีนมุ่งหวังจะขยายอิทธิพลครอบงำเอเชียอาคเนย์ รวมทั้ง

⁸¹ Ibid, p.198.

⁸² Ibid, p.208.

⁸³ John Mcbeth, "Laos: Squeezing the Vietnamese," *Far Eastern Economic Review*. (19 December 1980), p.9.

การเลี้ยงดูพวกปฏิภิกขุโดยส่งเสริมให้กระทำการช่วยเหลือตามชายแดนระหว่างประเทศทั้งสอง⁸⁴ อันนี้ยิ่งความสัมพันธ์ลาว-จีนเสื่อมทรามลงมากเท่าใด ปรากฏว่าสัมพันธภาพระหว่างลาว-ไซเวียตลาว-เวียตนาม กลับยิ่งแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น มีการพบปะระหว่างผู้นำสามประเทศทั้งโดยลับและโดยเปิดเผย

ความสัมพันธ์ระหว่างลาว-จีนได้เสื่อมทรามลงตั้งแต่ ค.ศ. 1978 เป็นต้นมาอย่างเห็นได้ชัด และในปีต่อมาจีนได้ทำสงครามส่งสอนเวียตนามนั้น สัมพันธภาพระหว่างลาว-จีนยิ่งทวีความเลวร้ายมากขึ้น เมื่อลาวได้ประณามจีนโดยตรงและขอให้จีนยุติการสร้างทางในภาคเหนือของลาว⁸⁵

ผู้นำลาวมีความหวาดระแวงกลัวว่าจีนจะรุกรานประเทศของตนและเชื่อว่าจีนมีแผนการที่จะโจมตีลาวทางภาคเหนือ หรือมีเจตนาที่ก่อกวนและมีอุบายต่าง ๆ ที่จะล้มล้างรัฐบาลลาวอย่างแน่นอน⁸⁶ ทั้งยังประสงค์ที่จะใช้ดินแดนลาวเป็นเส้นทางผ่านเข้าไปโจมตีเวียตนามทางตะวันตก เพราะมีถนนที่จะไปสู่เมืองเดียนเบียนฟูและจุดอื่น ๆ ของเวียตนาม ซึ่งปรากฏว่ารัฐบาลลาวได้ให้ความเอาใจใส่ปรับปรุงการติดต่อคมนาคมภาคเหนือที่มุ่งไปสู่ชายแดนที่ติดต่อกับจีน

ใน ค.ศ. 1980 ปัญหาแกมพูชาได้มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ลาว-จีนอย่างหนัก ลาวได้สนับสนุนเวียตนามและรัฐบาลเฮง สัมรินของแกมพูชาและกล่าวโจมตีจีน ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศจึงเสื่อมทรามลงอย่างรวดเร็ว กล่าวคือ ปรากฏว่าความตึงเครียดที่มีอยู่ระหว่างจีนและเวียตนามได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีปัญหาแกมพูชาที่จีนให้การสนับสนุนเขมรแดงฝ่ายพล พต ขณะที่ยฝ่ายเวียตนามให้การสนับสนุนเขมรแดงสัมริน ที่เวียตนามจัดตั้งขึ้นมา ปรากฏว่าลาวได้ให้การสนับสนุนและแสดงการฝักใฝ่เวียตนามอย่างชัดเจน โดยได้เข้าร่วมประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอินโดจีนเมื่อเดือนมกราคม ค.ศ. 1980 และครั้งต่อมาประชุมที่นครเวียงจันทน์ระหว่างวันที่ 17-18 กรกฎาคม ค.ศ. 1980 ท่านพูน สีปะเสิด ได้กล่าวสนับสนุนการที่กองกำลังทหารของเวียตนามได้เข้าไปในแกมพูชาว่า เพื่อที่จะช่วยให้อำนาจแกมพูชากลับสมบูรณ์อย่างเต็ม และสามารถที่จะเลือกอนาคตของตนเองได้ หากกองกำลังเวียตนามมิได้เข้าไปแทรกแซง

⁸⁴ เอกสารราชการลาว, กองประชุมใหญ่ครั้งที่ 2 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว, พุศศิกายน , 19, 1979, น. 44.

⁸⁵ Laos: Far Eastern Economic Review, Asia Yearbook 1979, p,227.

⁸⁶ เอกสารราชการลาว, กองประชุมใหญ่ครั้งที่ 2 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว, น. 249.

กิจการภายในกัมพูชาแล้ว เชื่อว่าประชาชนกัมพูชาส่วนใหญ่จะต้องถูกจำกัดโดยรัฐบาลพอลพต และในที่สุดกัมพูชาก็จะกลายเป็นบริวารของจีน⁸⁷

ในขณะเดียวกันกลาง ค.ศ. 1980 ได้เกิดข้อพิพาทระหว่างลาว-ไทย ตามลำแม่น้ำโขง โดยลาวได้ยิงเรือ นปช. ของไทย ปรากฏว่าจีนประกาศสนับสนุนรัฐบาลไทยในกรณีพิพาทที่ลาวยิงเรือ นปช. ของไทยในลำน้ำโขง โดยสำนักงานข่าวซินหัว (Xinhua) ของจีนได้กล่าวประณามลาวว่า ลาวไม่ลืมหูลืมตา ในการปฏิบัติตามคำสั่งของเวียดนาม โดยการอนุญาตให้เวียดนามคองกองกำลังทหารเป็นจำนวนมากในลาว และควบคุมทางการเมือง การทหาร และการต่างประเทศของลาว ทั้งหมด แต่ถึงอย่างนั้นก็ตามการที่ลาวกระทำเช่นนั้น ฝ่ายจีนได้กล่าวว่ลาวไม่มีเจตนาจะทำแต่เป็นเพราะเวียดนามต่างหาก⁸⁸

ต่อมาในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1980 รัฐมนตรีต่างประเทศ ท่านพุน สีประเสิด ได้ให้สัมภาษณ์ในขณะที่ยังเข้าร่วมการประชุมสหประชาชาติว่า จีนได้ให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มกบฏที่ต่อต้านรัฐบาลลาวโดยผ่านไทย และได้ปฏิบัติการร่วมกับทหารเขมรแดงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา นอกจากนี้ วิทยุลาวยังได้กล่าวหาจีนอีกว่ามีทหารจีนจำนวนหนึ่งเดินทางผ่านประเทศไทย และเข้ามาปฏิบัติการตามแนวชายแดนลาว-กัมพูชา⁸⁹

ถึงอย่างไรก็ตามก็มีสิ่งบ่งบอกว่า ลาวไม่ต้องการคงความตึงเครียดให้ยาวนานกับประเทศเพื่อนบ้านที่ใหญ่โตเช่นจีน โดยในวันชาติของจีน วันที่ 1 ตุลาคม 1980 รัฐบาลลาวได้แสดงความหวังว่าความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ “จะถูกแก้ไขและปรับปรุง” ให้ดีขึ้น สิ่งที่ทำให้ประหลาดใจก็คือ ร้านหนังสือ ซินหัว (Xinhua) ของชาวจีนในลาว สามารถตีรูปภาพของผู้นำจีนในเวียงจันทน์ได้⁹⁰ แต่ความขัดแย้งระหว่างสองประเทศก็ยังคงดำเนินต่อไป

พอมาถึง ค.ศ. 1982 อาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ลาว-จีนมิได้เลวร้ายลงไปอีก โดยทั้งสองฝ่ายไม่ได้มีการประณามกันและกัน และความสัมพันธ์ก็ได้รับการปรับปรุงในช่วง ค.ศ. 1982 ซึ่งสาเหตุอาจจะมาจากการที่จีนไม่ได้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือแก่กลุ่มต่อต้านรัฐบาลลาว ซึ่ง

---

⁸⁷ Murray Heibert, “Laos in 1980: Review of Developments” *Southeast Asian Affairs*, (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 1981), pp. 191-192

⁸⁸ Ibid, p. 190.

⁸⁹ Ibid, p. 191

⁹⁰ Ibid, p. 192.

ต่อมาได้ทำให้กลุ่มต่อต้านรัฐบาลลาวที่ได้รับการสนับสนุนจากจีนได้ออกมายอมแพ้ต่อรัฐบาลลาว⁹¹ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างลาว-จีนจะได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นนั้นก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับการปรับปรุง และถ้าหากสหภาพโซเวียตพยายามที่จะปรับปรุงความสัมพันธ์กับจีนให้เป็นปกติ

ยิ่งไปกว่านั้น เราจะเห็นได้ว่าการประชุมใหญ่ครั้งที่ 3 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม ค.ศ. 1982 ลาวได้มีนโยบายต่อจีนอย่างชัดเจนว่าลาวมีความพยายามอย่างยิ่งเพื่อทำทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถทำได้ เพื่อรักษาและปรับปรุงสายสัมพันธ์มิตรภาพแบบบ้านใกล้เรือนเคียงอันดีกับประชาชนจีน แต่ก็ต่อต้านนโยบายที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของลาว เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนสองชาติลาว-จีน เพื่อสันติภาพในเอเชียอาคเนย์และในโลก ลาวมีความยินดีสร้างความสัมพันธ์อันเป็นปกติระหว่างสองประเทศบนพื้นฐานเอกราช เสมอภาค ต่างฝ่ายต่างได้รับผลประโยชน์ พร้อมแก้ไขทุกปัญหาในความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองด้วยการเจรจาโดยสันติวิธี⁹²

ต่อมาใน ค.ศ. 1985 ได้ทำให้การค้าตามแนวชายแดนลาว-จีนได้รับการรื้อฟื้นคืนใหม่อีกครั้ง ตัวแทนจากชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนลาว-จีนสามารถค้าขายได้ตามปกติ นอกจากนี้ กองทัพของทั้งสองฝ่ายก็มีการติดต่อกันอย่างเป็นมิตร สิ่งที่สำคัญก็คือ ผู้บัญชาการทหารท้องถิ่นจีนได้กล่าวว่า พวกเขาได้ถูกเชื้อเชิญให้ส่งผู้แทนเพื่อเข้าร่วมในงานเฉลิมฉลองวันกองทัพลาว⁹³

เป็นที่ประจักษ์แล้วว่า ความสัมพันธ์ลาว-จีนได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญนับตั้งแต่นั้นมาตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 1980 ที่จีนได้ให้การสนับสนุนกลุ่มต่อต้านรัฐบาลลาวในภาคเหนือของลาว โดยรัฐบาลลาวได้กล่าวว่า กองทัพลาวได้รับชัยชนะต่อความพยายามของจีนที่ต้องการแทรกแซงลาว

โฆษกกระทรวงป้องกันประเทศของลาว ได้กล่าวว่าสถานการณ์ความสงบตามแนวชายแดนลาว-จีน เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายอันหลักแหลมของจีนที่ต้องการแยกลาวและเวียดนาม

⁹¹ Robert Cooper, "Laos in 1983: A Good Year All Round" *Southeast Asian Affairs*, (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 1984), pp. 185-186.

⁹² เอกสารราชการลาว, *กองประชุมใหญ่ครั้งที่ 3 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว*, เมษายน 21, 1982, น. 99.

⁹³ Martin Stuart-Fox, "Laos in 1985: Time to Take Stock" *Southeast Asian Affairs*, (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 1986), p. 177.

ออกจากกันโดยการดำเนินนโยบายที่แตกต่างกันต่อทั้งสองประเทศ⁹⁴ นี้แสดงให้เห็นว่าจีนได้เปลี่ยนแปลงนโยบายใหม่ต่อลาว ไม่ใช่แค่ว่าจีนไม่ได้ประสบความสำเร็จในการแทรกแซงลาวเท่านั้น แต่ยังเป็นแผนการระยะยาวที่ต้องการปรับความสัมพันธ์กับลาว สิ่งที่สำคัญก็คือจีนต้องการจะขยายอิทธิพลในภูมิภาคนี้

โดยตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายของจีนในครั้งนี้ ลาวได้แสดงความจริงใจในการปรับความสัมพันธ์กับจีน โดยในการประชุมใหญ่ครั้งที่ 4 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวใน ค.ศ. 1986 ท่านไกสอน พมวิหาร ได้กล่าวว่า “พวกเรามีความรักใคร่ รักสามิตรภาพกับประชาชนจีนตลอดมา” พวกเรายืนยันอย่างเสมอต้นเสมอปลายว่าจะไม่ลดละในความพยายาม เพื่อรักษามิตรภาพดังกล่าวนั้น และกล่าวต่อไปว่า จีนเป็นประเทศใหญ่ประเทศหนึ่ง เป็นสมาชิกคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ จึงมีความรับผิดชอบต่อสันติภาพอยู่ในเอเชียอาคเนย์ เอเชียแปซิฟิกและในโลก พวกเราหวังอย่างยิ่งว่าความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศจะกลับคืนสู่สภาพปกติบนพื้นฐานแห่งการเคารพเอกราช อธิปไตย และผืนแผ่นดินอันครบถ้วนของกันและกัน ไม่รุกรานกัน เสมอภาค และต่างฝ่ายต่างมีผลประโยชน์ อยู่ร่วมกันอย่างสันติ นอกจากนั้น ท่านไกสอน พมวิหารยังตั้งความหวังว่า การปรับความสัมพันธ์ระหว่างสหภาพโซเวียตและจีนจะได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นในเร็ววัน และการปรับความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามกับจีนให้กลับคืนสู่สภาพปกติ⁹⁵ ซึ่งการปรับความสัมพันธ์ระหว่างโซเวียตกับจีน และเวียดนามกับจีนนั้น แน่ใจว่าจะเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดสันติภาพ และความปลอดภัยอยู่ในเอเชีย-แปซิฟิก

นอกจากนั้นแล้ว ท่านสุพานวงค์ และท่านไกสอน พมวิหาร ยังได้ส่งสารแสดงความยินดีเนื่องในโอกาสวันครบวันชาติของจีน (1 ตุลาคม 1986) ซึ่งมีเนื้อหาว่า “ขอแสดงความยินดีและขออวยพรไปยังประชาชนจีน และรัฐบาลจีน” เนื้อหาของสารยังกล่าวต่อไปอีกว่า การสร้างสาธารณรัฐประชาชนจีนในช่วง 37 ปีที่ผ่านมา “เป็นเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่สำคัญ” สำหรับประชาชนจีน ในการต่อสู้ที่ยาวนานเพื่อต่อสู้กับระบบศักดินา ระบบบงกักรวรรดินิยม และลัทธิล่าอาณานิคม ซึ่งประชาชนชาวจีนได้แสดงพลังในการเอาชนะความยากลำบากในการสร้างชาติ และได้ประสบผลสำเร็จในหลาย ๆ ด้าน นอกจากนั้น เนื้อหายังกล่าวต่อไปอีกว่า “ประชาชนชาว

⁹⁴ Ibid, p.178.

⁹⁵ เอกสารราชการลาว, กองประชุมใหญ่ครั้งที่ 4 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว, พุศจิกายน, 13, 1986, น. 182-184.

ลาวยามใดก็แสดงความรู้ญคุณต่อความช่วยเหลือและสนับสนุนของประชาชนจีนในการต่อสู้เพื่อต่อต้านกับจักรพรรดินิยมผู้รุกราน” และ “หวังว่าความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศลาว-จีนจะได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น และได้รับการพัฒนาโดยพื้นฐานของความเชื่อออกเชื้อใจกันและกัน เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนทั้งสองประเทศ และเพื่อสันติภาพและความมั่นคงในเอเชียอาคเนย์และในโลก”⁹⁶

สิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ลาว-จีนที่ได้รับการปรับปรุงที่ดีขึ้นก็คือ การเดินทางเยือนลาวของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศจีน หลิว ชูชิง (Liu Shuqing) ในปลายเดือนธันวาคม ค.ศ. 1986 ซึ่งถือเป็นการเยือนครั้งแรกของผู้แทนระดับสูงนับตั้งแต่ ค.ศ. 1978 นี้แสดงให้เห็นถึงจุดประสงค์อย่างจริงจังในการปรับความสัมพันธ์ให้เป็นปกติระหว่างประเทศทั้งสอง ถึงแม้ว่าจะไม่มีอะไรเป็นรูปธรรมเกิดขึ้นในการเจรจาครั้งนี้ก็ตาม และเพื่อส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ลาว-จีนกลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็วไว รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศจีน หลิว ชูชิง (Liu Shuqing) ได้เชื้อเชิญให้ท่านคำผาย บุบผา รัฐมนตรีช่วยว่าการคนที่หนึ่งของลาวไปเยือนจีน เพื่อปรึกษาหารือในการปรับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ⁹⁷ อาจกล่าวได้ว่า ในการปรับนโยบายของลาวในครั้งนี้เป็นผลมาจากความกดดันจากสหภาพโซเวียต ที่มีจุดประสงค์จะให้ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับอินโดจีนกลับคืนสู่สภาพปกติ

หลังจากที่ หลิว ชูชิง (Liu Shuqing) เดินทางกลับจากการเยือนลาวแล้ว หลิว ชูชิง (Liu Shuqing) ได้ให้สัมภาษณ์ที่สนามบินดอนเมืองว่า การปรับความสัมพันธ์ระหว่างลาวกับจีนยังมีปัญหาอยู่สองประการที่สำคัญคือ หนึ่งลาวยังมีความกังวลเกี่ยวกับการที่จีนให้การสนับสนุนกลุ่มต่อต้านรัฐบาลลาว สองก็คือ ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเวียดนาม ต่อประเด็นแรก หลิว ชูชิง (Liu Shuqing) ได้ยืนยันว่าจีนไม่ได้ให้การสนับสนุนกลุ่มต่อต้านรัฐบาลลาว สำหรับกรณีที่สองนั้น ท่านได้กล่าวย้าว่าจีนรู้ดีว่าในการยืนอยู่เคียงข้างกับผู้ที่ได้รับเคราะห์ร้ายจากการรุกรานกัมพูชาของเวียดนาม⁹⁸

⁹⁶ Ng Shui Meng, “Laos in 1986: Into the Second Decade of National Reconstruction” *Southeast Asian Affairs*, (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 1987), pp.190-191.

⁹⁷ Ibid, p.191.

⁹⁸ Geoffrey C. Gunn, “Laos in 1987: Socialist Dependence and Underdevelopment” *Southeast Asian Affairs*, (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 1988), p.144.

นอกจากนั้นท่านคำผาย บุปผา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศลาวได้ออกมาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการเจรจาในครั้งนี้ว่า ทั้งสองฝ่ายได้พิจารณาในการเจรจาว่ามีประโยชน์และเหมาะสมมากที่สุด ซึ่งสิ่งนี้จะเป็พื้นฐานในการสืบต่อเจรจาแลกเปลี่ยนครั้งต่อไป แม้จะมีอุปสรรคสำคัญสองประการดังที่กล่าวไปแล้ว สิ่งที่สำคัญก็คือท่านคำผาย บุปผา ได้แจ้งให้ทราบว่าการได้แสวงหาในการพัฒนาความสัมพันธ์กับจีนบนพื้นฐานของหลักการห้าประการของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ⁹⁹

ในกลางเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1987 ท่านคำผาย บุปผา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศลาว ได้เดินทางเยือนจีนเพื่อเจรจารื้อฟื้นในการสร้างสายสัมพันธ์ให้เป็นปกติ กับ ฌู เซวียะเซียน (Wu Xueqian) รัฐมนตรีต่างประเทศจีน ซึ่งในการเจรจาครั้งนี้เต็มไปด้วยบรรยากาศที่เป็นมิตร ซึ่งทั้งสองฝ่ายตกลงให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายเป็นปกติ ภายหลังจากที่ความสัมพันธ์ได้หยุดชะงักลงเป็นเวลา 9 ปี และสิ่งที่สำคัญคือทั้งสองฝ่ายตกลงให้มีการแลกเปลี่ยนทูตระหว่างกัน¹⁰⁰ ซึ่งนำไปสู่การทำสัญญาการค้าทวิภาคี และประชาชนสามารถเดินทางไปหากันได้สะดวก และสินค้าสามารถผ่านพรมแดนได้¹⁰¹ การที่ลาวและจีนสามารถแลกเปลี่ยนทูตต่อกันได้นั้น อาจเป็นสาเหตุมาจากการที่เวียดนามได้ถอนทหารออกจากชายแดนลาว-จีนทางเหนือ และการยืนยันจากจีนว่าการสนับสนุนกลุ่มต่อต้านรัฐบาลลาวได้ยุติลงแล้ว

ความพยายามจะปรับปรุงความสัมพันธ์ลาว-จีนได้บรรลุจุดสูงสุด เมื่อท่านไกสอน พมวิหาน ได้เดินทางไปเยือนจีนอย่างเป็นทางการในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1989 ซึ่งเป็นครั้งแรกที่ผู้นำลาวได้เดินทางไปเยือนจีนในรอบ 12 ปี นี่เป็นบทก้าวที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ความสัมพันธ์ลาว-จีนเป็นปกติระหว่างรัฐบาลลาว-จีน และความสัมพันธ์ระหว่างพรรค ในการเยือนครั้งนี้ได้นำไปสู่การทำสัญญาหลายฉบับเช่น ลงนามข้อตกลงปักปันเขตแดน สัญญายกเว้นวีซ่า ความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ และความร่วมมือทางด้านวัฒนธรรม¹⁰² นับได้ว่าเป็นการสิ้นสุดของความ

⁹⁹ Ibid, p.145.

¹⁰⁰ Ibid, p.144.

¹⁰¹ William Worner, "Laos: Economic Reform and Structure Change in Laos" *Southeast Asian Affairs*, (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 1989), p.205.

¹⁰² Ng Shui Meng, "Laos: Taking the Pragmatic Road" *Southeast Asian Affairs*, (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 1990), p.162.

บาดหมางของทั้งสองฝ่าย และเริ่มศักราชใหม่แห่งความร่วมมือและเข้าใจซึ่งกันและกัน การปรับปรุงความสัมพันธ์กับจีน นอกจากจะทำให้เกิดบรรยากาศสันติภาพบริเวณชายแดนภาคเหนือ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของลาวแล้ว ยังเปิดโอกาสให้ลาวได้รับความช่วยเหลือจากจีน ดังเช่นที่เคยได้รับมาก่อนหน้า ที่เวียดนามจะรุกรานกัมพูชา

นับแต่นั้นเป็นต้นมาลาวและจีนก็ได้มีการแลกเปลี่ยนการเยือนของคณะผู้แทนระดับสูง และชั้นต่าง ๆ เพื่อเพิ่มทวีความสัมพันธ์ มิตรภาพ และการร่วมมือเพื่อผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย ทั้งสองประเทศได้ใช้เวลาเพียงแค่สองปีเพื่อกำหนดเส้นเขตแดน และปักหลักชายแดนที่มีทั้งหมด 505 หลัก พร้อมกันนั้นทั้งสองฝ่ายก็ได้ลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยเส้นชายแดน ระหว่างนายกรัฐมนตรีลาวท่านคำไต สีพันดอน และนายกรัฐมนตรีจีน หลี่ เฝิง ในโอกาสเดินทางเยือนจีนของท่านคำไต สีพันดอน นายกรัฐมนตรีลาว ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1991¹⁰³ และในเดือนธันวาคม ปีเดียวกัน หลี่ เฝิง ก็ได้เป็นนายกรัฐมนตรีจีน คนแรกที่เดินทางมาเยือนลาว ในโอกาสนี้จีนและลาวได้ลงนามความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจหลายฉบับที่สำคัญ¹⁰⁴ นอกจากนั้นยังได้มีการเปิดสายการบินใหม่โดยสายการบิน China airline ในโอกาสนี้ลาวยังได้ซื้อเครื่องบินโดยสารจากจีน และจีนตกลงที่จะเพิ่มความช่วยเหลือแก่ลาว เริ่มต้นด้วยการสร้างเขื่อนน้ำทา ในปลาย ค.ศ. 1991 ตามมาด้วยการเจรจาเพื่อขอให้จีนช่วยสร้างโรงงานซีเมนตีในลาว นอกนั้นจีนอาจตกลงช่วยในการสร้างถนน¹⁰⁵ จากสภาพกรณีดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศได้รับการฟื้นฟูอย่างรวดเร็ว และภายหลังสงครามเย็นสิ้นสุดลงยิ่งทำให้ความสัมพันธ์ลาว-จีนมีความใกล้ชิดซิดกันมากขึ้นและต่างฝ่ายต่างมีผลประโยชน์ด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้เกิดความร่วมมือในมิติใหม่ระหว่างกัน โดยได้เน้นถึงการเพิ่มทวีความร่วมมือทางการเมือง เศรษฐกิจ การค้าและวัฒนธรรม นอกจากนี้จีนยังให้ความช่วยเหลือแก่ลาวด้วย

¹⁰³ Martin Stuart-Fox, "Laos in 1991: on the Deferensive" *Southeast Asian Affairs*, (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 1992), p.177.

¹⁰⁴ พงษ์สวัสดิ์ บุปผา, *การขยายตัวของลัทธิลาว* (เวียงจันทน์: โรงพิมพ์นครหลวงเวียงจันทน์, 2005), น. 221.

¹⁰⁵ Martin Stuart-Fox, "Laos in 1991: on the Deferensive", p.178.

สรุป

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดต่อกันยาวกว่า 505 กิโลเมตร ที่โอบล้อมด้วยภูเขา ป่าไม้และแม่น้ำ ประชาชนทั้งสองชาติมีการติดต่อกันมาแต่โบราณ ในการต่อสู้ปฏิวัติอันยาวนานในอดีต ทั้งสองพรรค สองประเทศ และประชาชนสองชาติลาว-จีน ต่างก็สนับสนุน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้มีสายสัมพันธ์มิตรภาพอันลึกซึ้ง โดยเฉพาะประชาชนทั้งสองชาติมีถิ่นกำเนิดและดำรงชีวิตอยู่ตามแนวชายแดน มีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน มีมูลเชื้อรักใคร่สามัคคีกัน นับตั้งแต่สองประเทศได้สร้างสายพัทพันธ์ทางการทูต เมื่อวันที่ 25 เมษายน ค.ศ. 1961 ทั้งสองฝ่ายได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้นำสองพรรคและสองชาติได้สืบต่อเดินทางเยือนกัน ได้มีการแลกเปลี่ยนคณะผู้แทนชั้นต่าง ๆ และได้ถ่ายทอดบทเรียนในทุกด้านด้วยกันเป็นประจำ และขยายสายสัมพันธ์มิตรภาพ และการร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ การค้า วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม บนพื้นฐานของความเสมอภาคต่างฝ่ายต่างมีผลประโยชน์ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองพรรคสองประเทศและประชาชนสองชาติลาว-จีน มีความสนิทสนม และขยายตัวอย่างรอบด้าน